

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., József tér 10.,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt
Fél évre 4 .
Negyedévre " .
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Magyar álláspont. Irta: Dr. Silberstein Adolf. — Megjegyzések Nordau beszédére. Irta: Szabolcsi Miksa. — La verité est en marche. Irta: Timár Szaniszló. — »Kre-
cselef.« (Tárca.) Irta: Aczél Endre. — Hírek. — Hirdetések.
A mellékleten: A VII. zsoltár. Fordította: Telekes Béla. — Irányelvek. Irta: Dr. Steiner Jakab. — Barangolás. Irta: Hazai Hugó. — Fohászok. (Vers.) Irta: Varga Károly. — Eszterka. (Szomorujáték.) Irta: Dr. Phillipson Lajos.

Naptár:

Vasárnap (1898. szeptember 11.) 5658. Ellul hó 24-ike.
(A péntekig tartó Szelichósz-napok e'seje.) Hétik 25-ike.
Kedd 26-ika. Szerda 27-ike. Csütörtök 28-ika. Péntek
29-ike. Este beköszönt a két napig tartó Rós-hassono-
ünnepe.
Szombat: Tisri hó elseje. Az 5659-ik esztendő első napja.
Rós-hassono-ünnepnapja.

Magyar álláspont.

Sohasem támadtuk meg *Herzl* és *Nordau* tiszta szándékait, sohasem kételkedünk jó zsidó szivükben. Ők szeretik Izraelt és e hitfelekezet büszke lehet e két ragyogó tehetségre. Isten nem hagyja alább szállni népe szellemi dicsőségét.

De a jellem tisztasága, a sziv kitünősége, a nagy irói talentum ki nem zárják a tévedést. És a sionizmus oly nagyszerű tévedés, hogy majdnem a *bünnel határos*. A sionisták meg akarták menteni a régi fajt és majdnem az antiszemita kérésre gyűjtötték volna. Egy antiszemita programot fogadtak el és majdnem bebizonyították, hogy a zsidó *hazátlan*, mert a régi hazát el akarta hagyni és új hazája még nem volt. A zsidóból *hontalan, földönfutó kalandort* akartak csinálni és sirját megásták volna a sok ezredéves zseniális törzsöknek.

De Istenünk felekezetünket épen vezette által a kísértésnek e vörös tengerén is. Ily nagy veszélyekben ismerjük meg Isten apai karját. *Herzl*nek és *Nordau*nak leggyönyörűbb dikciói sem bírták a sionizmust célhoz juttatni. Pedig ők oly csábítók voltak, mint a szivárvány színű kigyó, mely a paradicsomot kipusztította.

Tehát Istenünk átvitt a hullámokon, megszabadított a csábítás hatalmától. A második bázeli zsinati kongresszus már a haláljeleket viseli. Nincs bizalom, növekedik a kétely. És megszólalt a *Történelem* hangja, a *nagy hatalmak*

harangja kikongta világgá, nincs ma új honfoglalás, a szent föld az egész világgé, ott új rend nem fog támadni. A mit *Mózes* vérrel szerzett, él; a mit *Dávid* utódai vérrel megszenteltek, az örökké az egész emberiségé fog maradni.

A magyar zsidó megértette Isten szavát, érezte, hogy a teremtő népének adott ígérését betöltötte, midőn *magyar hazát* adott neki. Magyarország az új Kanaan, mely-méztől, tejtől folyik és melyben az *emberi szabadság trónol*. A legtöbb ez, amit Isten Izraelnek ígért és az ihletett zsidó többet nem is kérhetett. Az önálló Zsidóország csak úgy volt megígérve, ha Isten megmarad egyetlen királynak, de miután a zsidó a hatalom birásában egyetlen királyáról mindig megfeledezett. Isten elvette a hatalmat a fiaitól és visszavezette őket kétezer évi tévelygések után az egyetlen égi és földi király tiszteletéhez. És így lett a zsidó a legjobb kovásza a többi népek fejlődésének.

És ha már így tökéletesedett hitfelekezetünk, hogy át meg át vagyunk erjedve a tiszta egyistenhittől, minek térjünk vissza a régi hatalomviszketeghez, mely Zsidóország történetét egy nagy tragédiává változtatta át, melyből a reménynek semmi fényugara soha ki nem tört? Zsidóország politikai álkép volt és mindig az is lesz. Adonai országá azonban örökké fog élni.

Van élelcélünk, küldetésünk, *hazánk*. Isten ezt megadta népének mint kibékülése jelét. *A nagy isteni átok megszűnt, a frigy megújult, a mikor a magyar nemzet a zsidót befojagatta az alkotmány sáncaiba.*

Édes hiveim, ezt a napot, ezt az órát ünnepelejték, itt történt a nagy megnyilatkozás, a nagy fordulat. De nektek odakünn nincs szemétek, hogy lássatok, nincs fületek, hogy halljatok. De már suhog a szél, dörög az ég, mint egykor Szinai csucsra fölött, a vaknak megnyílik a szeme, a süket is meghallja a mennyei zengést.

Es ezek a bázeli csábitók és csábitottak még szidják a magyar zsidót, hogy magyar és más mint magyar nem is akar lenni sohasem. Szidják, ami nem változtat azon, hogy ennek így kell lenni. Nem kell nekünk új Zsidóország, mely angol guineákkal és ravasz bankári szellemmel legyen alapítva! Vigyétek el azt az angol arany borjut, nyelje el a pusztaság, mint annak idején! Istennek nincsen ára, a magyarnak nincsen arany-szomja. Mi csak az Uristent, a szabadságot, az emberi méltóságot és a teremtő lángészt szomju-hozzuk. Összehozta Isten két fiát, Jehudát és Benjamint, egyiket Babilon örvényeiből, a másikat Schiras rózsakertjeiből, hogy megkössék a legujabb emberiségi frigyét a Duna vize tükre felett.

És e drága vízben tükröződik vissza Buda vára és itt látjuk a magyar korona jelvényei közt a *jeruzsálemi királyság* szimbolumát is. És Isten kezének árnya odamutat a magyar korona jeruzsálemi jelvényére és hatalmas hang zengi át a földet és az eget:

Kelet trónja, Sion vára Duna mentén!

Dr. Silberstein Adolf.

Megjegyzések Nordau beszédére.

A roppant eredmények mellett, melyekről a baseli kongressus beszámolt, érthetetlen a pusztító harag, mely a sionizmus első vicze-máhdijának a beszédéből felénk dörg, villámokat szór és elnyeléssel fenyeget mindannyiunkat, kik az egyedül idvezítő sionizmusra föl nem esküdtünk. Mondom, érthetetlen az a nagy harag olyan óriási sikerek mellett, és érthetetlen azért is, mert hát mit is érne mivelünk, kik csak megrontanók az ő táborát. Hisz maga mondta, hogy ami a zsidóságban nemes, jó, életrevaló, az az ő táborában található, a többi rothadt, szennyben és rabszolgaságban vájkáló; jaj nekik, biztos a pusztulásuk!

Igy beszélt, törvényt ülvén Izrael fölött, dr. Südfeld Ó-Budáról, írói néven Nordau Miksa, a sionizmus első másodprófétája és hivatkozott ítélete megerősítésére Ezrára, megleledkezvén arról, hogy Ezra kizárta a zsidóságból azokat, kik — nemzsidó nőket vettek feleségeikül.

Jeremiás, ki még látta a zsidó államot és ki annyit szenvedet boldogtalan népéért, lelkére kötötte a szét-szóródó Izraelnek, keressék mindig a nép javát, melynek kebelében élni fognak, tekintsék hazájuknak az országot, mely őket befogadja, — Nordau Miksa szörnyű ana-

themát mond azokra a zsidókra, kik hazájukon kívül más hazát nem akarnak.

A talmud arra tanítja a zsidóságot, hogy midőn szétszóródott, az Uristen megeskette Izraelt, hogy soha semmit sem fognak elkövetni arra nézve, hogy a hajdani hazát visszaszerezzék; megeskette, hogy boldogságukat egyedül annak a nemzetnek a boldogságában fogják keresni, melynek földjén élni fognak, — Nordau Miksa alávalónak és elvetemedettnek mondja azokat a zsidókat, kik segítségére nem akarnak lenni Zsidóország visszaszerzésében; Nordau Miksa, ki zsidó voltát két év előtt fedezte föl és ki, hogy a múlt évi baseli kongressusról, melyről már akkor Juda országába akarta vezetni Izraelt, visszatért, — ősi nemes és ősi katolikus spanyol hölgygyel kötött örök frigyét, de nem — kadasz Móse ve-Jisrael.

És fölvetjük újból a kérdést: Miért a nagy harag, a szörnyű szidás, holott olyan bámulatra méltók a sionizmus hódításai? Hódítónak nagylelkűség illik.

Vagy csak káprázat volna az a roppant megnövekedés, melyről a kongressusról szóló és 24 sűrűn nyomtatott nagyquart oldalra terjedő tudósítás beszámol? vagy, ha való is, olyan volna tán, hogy a hajdani óbudai bachurnak nem telhetik benne öröme? vagy áll mindkettő? az t. i. hogy szemfényvesztés a tudósítás, és az is, hogy a mi benne való, épenséggel nem valami nagyon kecsegtető?

Alighanem így van.

Az ez évi kongresszusnak több mint 300 tagja és körülbelül ugyanannyi vendége volt. Szónokoltak németül, oroszul, francziául, angolul, olaszul, héberül és zsargonul, ami azt bizonyítja, hogy a gyűlésre a különböző országokból mentek el a megújítandó zsidó állam előmozdítására. Azt gondolná már most az ember, és — sajnos! gondolják tényleg sokan, kik a dolgokat csak felületesen vizsgálják, — hogy ha ilyen roppant célra kongresszusra jönnek össze a zsidók annyi országból, akkor ott együtt van Izrael lelke, szelleme, dicsősége és csakugyan való a Nordautól variált híres Grillparzer-féle mondás, hogy: az a tábor ott: Izrael, — csak hogy mit látunk!

Megállapodunk, ahol megállapodott Ábrahám, az ős, midőn a Mindenhatóhoz kegyelemért könyörgött Sodomának. Azzal kezdte, hogy: én irgalmas, bünbocsájtó, jó Istenem, hát ha 50 igaz ember lakozik a városban, nem fogsz-e megbocsájtani a bünös népnek ő érettük? — De igen! szólott az Ur, mire Ábrahám tovább könyörgött: hát ha csak 45 jó ember található Sodomában? És hogy az Örökkévaló erre is biztatta, az emberszeretettől áthévült, nagy és nemes ős még lejjebb szállt. Hát ha csak 40, vagy csak 30, vagy tán csak husz, vagy épenséggel csak 10 igaz embert találsz, ó Isten, a nagy bünös gyülekezetben? — tovább Ábrahám nem ment.

A 660 ember közül mutassanak 10-et, Herzlrel és Nordauval együtt 10-et, egy szerény kis minjánra valót csak, melyről el lehet mondani, Izrael nagyjai ezek, kikre nyugodtan támaszkodhatunk.

Már Mendelssohn Mózes előtt is, de különösen a dessauri zsidó Sokrates óta a német rabbik és tudósok vezetnek zsidó tudományt, zsidó szellemet illetőleg, melyet ujjá teremtettek. De hiában keressük őket a baseli kongresszuson. A közel 600 németországi rabbi közül, ott volt — dr. Rülff Memelből, a porosz-orosz határ mellől. A Lazarusok, a Geigerek, a Maybaumok, a Hildesheimerek, a Hamburgerek, a Hirschek, a német zsidóság büszkeségei árnyalat- és pártkülömbőség nélkül, nemcsak, hogy a kongresszusra el nem mentek, de több száz társukkal együtt, rabbik és tudós laikusok egyaránt, tiltakoztak az ellen, hogy a sionista mozgalmat a zsidóság mozgalmának mondja bárki is. Tiltakoztak ellene az egészséges ész, a patriotizmus, a vallásos fölfogás és a felekezeti érdek nevében.

És hol él különben a zsidóság, mint olyan? hol lüktet tulajdonképen a felekezeti élet? Nemde a községekben? Nos, volt-e a kongresszuson csak egy részecskéje is ennek az életnek? Képviseletette e ott magát a berlini, a bécsi, a londoni, a párisi, az amsterdami, a boroszlói, a livornói, a salonikii, a smyrnai, a hamburgi, az altonai, a speyeri, woormsi, mainzi, prágai hitközségek, a magyarországiakról nem is szólva, minthogy ezekre rég kimondták az anathemat a sionista apostolok? Nem volt ott képviselve *egy sem*; még az orosz, román, lengyel községek sem képviseltették magukat, pedig az oroszországi, romániai és galicziai zsidók képezték a kongresszus tagjainak és vendégeinek $\frac{9}{10}$ -ét, ird *kilencz-tizedrészét*.

Hiába kerestük a kongresszuson a nagy francia, angol és német társulatokat is. A párisi Alliance, a londoni kolonizáló társulat, a bécsi kultur-egyesület, a berlini Esra tudni sem akarnak egy megvásárolandó Zsidóországról, pedig mennyit tettek már a gyarmatosítás ügyeért, az üldözöttekért, az elmaradtak miveléseért és az elnyomottak sorsának megjavításáért! Hisz ezeket tekintik üldözendő ellenségeiknek a sionizmus vezetői és föntartói ellen fordul leginkább Nordau Miksáék adáz haragja, ki, mióta él, már — 3 beszédet mondott Izraelért.

És látták-e a kongresszuson az Opperteket, a Breálokat, a Dreyfusokat, a Zadok Kahnokat, a Rotschild Edmondokat, a Brodskyakat, a Günzburgokat, az Adlereket, a Goldschmideket, a Montagueokat, a Montefioreket, a Dunereket, a Güdemanokat, Gutmannokat, a Styasniakat, a Luzattikat, az Askoliakat, az Alatriakat, az Alatinieket, a Fernandeseket, Tadjereket és számtalan másokat, kik pedig mindig láthatók, midőn a zsidóság javáról van szó, midőn a vallásukért elnyomottakat föl kell emelni, nem is szólva magyar zsidók jobbairól, kiket a nevezetekkel együtt átok alá vetett a sionizmus harcziás viczépápája Ó-Budáról.

Joggal fordíthatjuk meg hát a haragos Nordau mondását, hogy ami zsidó nagyság, zsidó szellem, zsidó tudás, zsidó kiválóság van Izraelben, az szépen otthon maradt, vagy egyenesen tiltakozott a sionista mozgalom ellen.

De nem fordítjuk meg azt a vakmerő rágalmat, hogy a sionista táboron kívül csak a zsidóság szennye van. A szerencsétlen galicziai, romániai és orosz zsidók, nem szolgáltak rá a gyalázásra. Szegények csak félrevezetett, elbolondított emberek.

Ez a nagy szegénység a kvalitásban bánthatta Nordaut, izgathatta föl annyira, hogy beállott szidalmazó csiszárnak. Mert a nagy eredményekkel, sikerekkel és hódításokkal az a harag, az a káromkodás, sehogy sem fér össze.

És engedtessek meg nekem, hogy mint a kvalitás, úgy a quantitás iránt is némi kételyeket támaszthassak. Nem tudom ugyan megítélni, milyen becse és sulya van a jelentés szerint Oroszországban fönnálló 373, Ausztriában (Galicia) fönnálló 218, Romániában 127, Németországban 25, Angliában 26, Amerikában 60 sionista egyesületnek és így tovább az ó- és az újvilágon keresztül egész Transvaalig, ahol a jelentés szerint 6 sionista egyesület működik, — mondom, nem tudom mérlegelni ezek sulyát, becsét és különösen *valódiságát*, de fogalmat szerezhetünk minderről, ha ideiktatjuk, hogy ugyancsak a kongresszus elé terjesztett jelentés az osztrák és galicziai 218 sionistaegylet mellett megemlékszik arról is, hogy *Magyarországon 32 ilyen egylet működik*.

Itt vagyunk Magyarországon, ki tud róluk? Indulok keresésükre. Budapesten nincs, Szegeden nincs, Miskolczon nincs, Pécsen nincs, Baján nincs. Nagyváradon nincs, Aradon nincs, Pozsonyban nincs, Temesvárott nincs, Debreczenben, Nyitrán, Szabadkán, Máramaros-Szigeten, Alsó-Kubinban, Győrött, Nagy-Kanizsán, Székesfehérvárott, Zomborban, Lugoson, Kassán, Sátoralja-Ujhelyen, Ujpesten, Szegzárdon, Gyulafejérvárott, Komáromban, Kaposvárott, Zentán, Kis-Martonban, Egerben, Szatmárt, Kolozsvárott, Nyiregyházán, Beregszászon, Nagy-Károlyban, Sopronban, Munkácsban, Szolnokon, Zala-Egerszegen, Fogarason, Marosvásárhelyen, Makón, Kecskeméten, Czegléden, Huszton, Vágújhelyen, Csáktornyan, Gyöngyösön nincs, nincs, nincs. Keressék más hitközségekben, kisebbekben, nagyobbakban, orthodoxban, statusquóban, haladóban: nincs, nincs, sehol sincs. Talán tudják Önök, tisztelt olvasók, hol működik a magyarországi 32 sionista-egyesület? Igaz, a mult évi kongresszus után Rónai János Balázsfalváról úgy tett, mintha, a románok és szászok nagy öröme, sionista egyesületet akarna alakítani Hosszuaszón és még néhány erdélyi faluban, hát ezek azok? No hisz gratulálhatok önöknek, kedves sionista-testvérek, ha más országban is így vannak önök az egyesületeikkel és különösen ahhoz, ha máshol is annyit tudnak róluk, mint minálunk, ha máshol is csak annyi vizet zavarnak és máshol is olyan nagy a sulyuk, mint minálunk. Gratulálok önöknek, mert ha így van, egy-két esztendő és kijózanodnak és még egy év és ki is heverik a katzenjammert, mit a sionista részegség okozni fog. Mert hát minden baj nélkül elmulni nem fog.

Apropos, Rónai János! Mi lett belőle? A múlt évben őt választották bele a végrehajtó-bizottságba, »Magyarország-részéről«. Szerepelt is a kongresszuson, hova önmaga delegálta magát, most hallgat róla a krónika. Tán elfordult a sionizmustól, vagy tán a sionizmus őtöle? Nem tudom, csak annyit tudtam meg a már említett 24 nagyquart oldalas, sűrűn nyomtatott tudósításból, hogy *Magyarország részéről* beválasztották az »actions-comité«-ba — Grünwaldot. Ennyit és nem többet. Grünwaldot Magyarország részéről. Hát nem elég ez? Eszünkbe jut a hajdani naiv lengyel zsidó, ki magyarországi »utjáról« hazaérkezett pajtásától azt kérdezte repe-ső szívvvel, beszélt-e a fiával? Magyarországon lakik a zsinagóga mellett a kis dombon. Grünwald Magyarország részéről. Így támadnak a hirtelen nagyságok. Inger Szoliman is egyszerre lett szultán.

Magyarországgal különben is mostohan bántak a kongresszuson, sőt Nordau Miksa, az első alevök el is sikkasztotta. Beszélt róla — ezt olvasom a beszédét egész terjedelmében közlő fő sionista organumban — hogy az egész világon mindössze vagy 200 000 zsidót nem üldöz az antiszemitizmus. A svájci zsidókat (ahol, mint már a múlt héten megjegyeztük, jámbor zsidó nem ehét hust, mert a saktolást eltíltották) a belga zsidókat (Brüsszelben csak a múlt hónapban ünnepelte meg a eucharisztikus kongresszus, a pápa képviselője és vagy 36 biboros, érsek és püspök jelenlétében a zsidók megégetésének 500-ik évfordulóját) a svéd és norvég zsidókat (vagynak összesen vagy négyezren) és a hollandi zsidókat. Többről Nordau Miksa nem tud. Kérestük aztán magunkat az országok közt, melyekben Nordau szerint az antiszemitizmus pusztit, (ezek közé Angliát és Amerikát is számította) de nem találtuk meg magunkat ezek között sem. Nincs. Nem vagyunk sehol sem, sehogy sem. Nordau nem tud Magyarországról, (Igaz, hogy ő csak Ó-Budán született) és nem tudja, hogy Magyarországon is vannak zsidók (de ezt már tudhatná Ó Buda révén). Pedig hát *vagyunk* és mert a nemzettel együtt nekünk is az a hitünk, hogy Magyarország még csak *lesz* és mert a magyar hazával elválaszthatatlanul összeforrtunk, bizunk, hogy *leszünk* mi is. Leszünk szívvvel-lélekkel, tethen, szóban, érzésben magyarok, hitre nézve zsidók, hű, igaz követői Izrael tanainak, melyek között ott van az az isteni parancs is: Szeresd a hazádat!

De volnának igazak a kongresszus elé terjesztett adatok és volna a terjeszkedés tiszser olyan nagy, amínőnek az a jelentés föltünteteti, akkor sem érné el, távolról sem érné el azt a mértéket, melynek a 17. század sionizmusa örvendett és mely oly végzetessé vált a zsidóságra nézve. Szabbatai Czebi, a szmyrnai kabalista, sem akart mást, mint amit most Nordau akar, csakhogy Szabbatai még remekebb szónok volt mint ő, személyének varázsa még véghetetlenül nagyobb, lelkesedése összehasonlíthatatlanul forróbb volt a Nordauénál és mert zsidó tudós is volt és mert Sion megváltásának az eszméje nála nem ötlet volt és nem is 50 éves korában

támadt, de valósággal készült a messiási szerepre mondhatni gyermekkorától fogva és mert továbbá megváltani való elnyomottak akkor még végtelen nagyobb számmal voltak, mint ma és mert phantaszta is jóval több volt mint ma: a Szabbatai-féle sionizmus olyan mérveket öltött, aminőkről Herzi és Nordau tán még nem is álmodnak. Amsterdamtól Jeruzsálemig, Krakótól Alexandriáig, Konstantinápolytól Vilnáig és Tunistól Ó-Budáig, végig a világrészekeken láz járta át az akkor mindennütt, de *mindenütt* üldözött és igazán *üldözött* zsidóságot. Itt a fölszabadulás kora, hirdették uton-utfélen, Szabbatai visszaszerzi nekünk hajdani hazánkat. Mélyedjen el Nordau a Szabbatai korának történetébe, ő, a történelemből igen sokat lehet tanulni, ámbár a legkevesebben okulnak rajta. Akkor is, mint most, kiátkozták a józanakat és a zsidóság szennyének mondották azokat, kik az örült mozgalomnak ellene szegültek. Oly nagy volt a hit, és oly sokan biztak, hogy például Prágában lerombolták a kovásztalan kenyér sütésének szánt kemenczét, mondván, ugy sem vesszük többé hasznát, a jövő esztendőben már ugyis *otthon* leszünk, Jeruzsálemben. Lembergen valóságos üldözés tört ki azok ellen, kik kétkedtek és egy szalonikii gazdag zsidó egy millió rupiát ajánlott föl Szabbatai egyik benső emberének, Gázai Nátánnak, ki első ajtóállónak volt praedestínálva Jeruzsálemben, ha leendő méltóságáról az ő javára lemond, — amit azonban Nátán meg nem tett.

Törölték a gyásznapokat, változtattak az ünnepeken és pogánynak, hitetlenek bélyegeztek mindenkit, ki az örült mozgalomhoz, melynek akárcsak a sionizmusnak, nagyszámu keresztény és mohamedán hívei is voltak, nem csatlakozott. A vége, hisz tudja mindenki, nagyon szomorú volt. A vezérek kitértek, a szegény nép pedig még súlyosabb járom alá került. Megbizhatalanok a zsidók, mondták Európában mindenütt és még jobban elnyomták őket. A szerencsétlen nép a keserves csalódáson kívül rut balhitet is vitt magával a szolgaságba, azt t. i. hogy Szabbatai még is eljön. Száz esztendőn át küzdött a jobb zsidó ág e bálványimádás ellen, de egészen ki nem irtotta. Ott a nyoma még ma is a *dönmék* szektájában, mely még ma is Szabbatait várja mint isten fiát, vagy mint Istent magát. Nordau, igaz, nem Szabbatai, de károkat még nagyobbakat okozhat, mint Mardochoi Czebi fia Szmyrnából. Elérhetetlennek elérhetetlen a sinoizmus czélja is, csak ugy, mint a sabbataiismuse, veszíteni valója azonban mindenesetre többje van ma a zsidóságnak, mint volt a 17. században.

Álljunk őrt, ne engedjük be kapuinkba a kész veszedelmet. A mi erősségünk: igaz hazafiságunk; de lehet-e igaz hazafi, a ki uj haza felé sandit.

A zsidó *nemzeti* eszmét akarják fölkelteti és terjeszteni. Ezt hangoztatták főképen a kongresszuson. Nos épen ez az, a mi nem kell sem testünknek, sem lelünknek.

Felekezet vagyunk és nem nemzet, nemzetiségre nézve magyar. A kinek két nemzetisége van, annak egy sincsen.

De bűn-e, kérdezik, hazát adni a vallásáért üldözöttnek?

Nem csak, hogy nem bűn, de nagy és nemes cselekedet. Hisz azért dicsérjük azokat a nagylelkű embereket, kik a zsidó gyarmatokat Palesztinában megalkották, folyton támogatják, azért vagyunk mi is segítségükre a szerencsétleneknek. De a sionisták *ép ezt nem akarják*, de a sionisták ép ezeket a nemeseket támadják, gyalázzák.

A kongresszuson ki is jelentették, nem akarják a kolonizációt, vagy mint ők fejezték ki magukat, nem akarják Palesztinába belopni a zsidó gyarmatost. Államot akarnak, Zsidóországot, *a mit soha megvalósítani nem fognak*, no meg százmillió bankot, melyre — már gyűtenek.

Bankkal országot szerezni! S szerezni országot ott, hol az összes keresztény államok, mondhatni lesben állanak, mikor esik ki a török kezéből a Szentföld, hogy rátehessék ők kezüket! És mivel indokolja Nordau Zsidóország nagy szükségét? Azzal, hogy szerte nagy az antiszemitizmus. Igaz, de azt csak el fogja ősmerni Nordau is, hogy mégis csak jobbak a viszonyok, mint voltak 100, 200, 400 esztendő előtt, mikor máglyákon égették a zsidót, mikor Chmelniczky tizezrével pusztította őket világ szeme láttára, mikor ezrével keresztelték meg őket erőszakosan, mint tették a fekete halál korszakában, mikor egész országokból üldözték ki őket, mint 1492-ben.

Hisz magában Baselben, a hol az urak most parlamentet játszottak és a hol a keresztények meghochozták őket, szintén nagy zsidóégetés volt alig 300 esztendővel ezelőtt.

Azokhoz képest a mai viszonyok mégis csak haladást jelentenek.

Javultak a viszonyok; legyünk rajta, hogy még jobban javuljanak. Csakhogy a sionizmussal csak visszalökhetik a szerencsétlen elnyomottakat, tudja Isten, milyen messzire.

Még egyszer hát: álljunk őrt, hogy be ne törjön kapuinkon a veszedelem. *Szabolcsi Miksa.*

»La verité est en marche!«

(Az igazság útban van.)

A történelem holt betűi gyakran eleven drámákká változnak olyan lélek előtt, a ki Klio följegyzéseiben az eleven, elpusztíthatlan és örök igazságokat meg tudja látni. Nagy drámák, véres tragédiák játszódtak le minden században az örökkévalóság e földi színpadán. Nemzetek és országok pusztulása és újra fejlődése, eszmények, vagy tévhitek bukása s újból való feltámadása, a népek nagyzásának, vagy bűnének megtorlása az örökkön-örökké működő Nemezisz törvényei szerint, mind egy-egy nagy tragédiát reprezentál a világtörténelem lapjain. De bármilyen megrendítő is ezek, a kiomlott vér bármennyire kiált is fel Istenhez, nagyszerűség és látványosság dolgában egyetlen egy sem mérkőzhetik

azzal a nagy drámával, a melyet a multban és a jelenben a zsidóság története reprezentál Klio naplójában.

Mert a zsidóság tragédiája kontinuosus; attól a pillanattól, hogy Isten kiküldte ezt a népet törvényt és erkölcsöt teremteni az egységes Isteneszmé alapján, attól kezdve, nem szűnt meg a zsidóság tragikumuma a mai napig. Mózes első törvénykönyvének létrejöttétől, a mely az emberiség alapvető és egyik legfőbb ereklyéje s erkölcesinek fundamentális őrzője lett, a zsidóság mindig szenvedett és vérzett az igazságért. S a mikor a tudatlanság s butaság sötétsége oszladozni kezdett, amikor a civilizáció napjának tündöklő sugarai szétáradtak a világon az elmék fölött, a zsidóság folytatta a *kiépítés* nagy munkáját, küzdött és dolgozott az *Igazságért*. De küzdelme mindig szenvedéssel, üldöztetéssel járt; igazságtalansággal s gyűlölettel találkozott s ez az ő tragikumuma.

Mint véres fonál huzódik végig a zsidóság szenvedésének története az emberiség történetében s ez a tragikus látványosság most, a legfényesebb század végén, új drámai csoportosulást mutat.

*

»La verité est en marche!« Zolának ez a jelmondata, a melylyel halhatatlanná tette nevét a humanitás mezején is, az egyetlen vigasztaló s fölemelő most és volt a multban e nagy drámai színjátékban. A gyűlölet és fanatizmus minden infernalis munkája daczára, az igazság, ha még oly vehemensen nyomták is el és verték lánczra, egyszerre csak, hogy hogy nem, újra fölkerelkedett, széttépte bilincseit s megindult. S ment, ment előre, bármennyire csaholták is körül a természet bestiai, bármennyire esküdtek is ellene az emberiség ellenségei. Minél erősebb volt a szándék, hogy bilincsen tartsák, annál szilárdabb léptekkel közeledett célja felé, míg egyszer csak megérkezett s visszakergette üldözőit a sötétségbe. Itt volt, *ittlélt és végrehajtott*, a benne rejlő isteni erő vulkánikus hatalma folytán s emberi törekvés hiába állt ellent neki.

Most is útban az igazság s rohamlépésekkel közeledik Franciaország felé, a hol guzspan tartották hosszú ideig. Megindult s a sötétben sápadózó orvvadászok hiába akarják visszalökni börtönébe. Ki kell előle térnie mindenkinek s a ki nem akar kitérni, azt elgázolja. Ime, ki tudja megmagyarázni, hogy lehetett az, hogy *Henry* alezredes, a ki évek hosszú során át konzekvensen, a becsstelenség szélsőségig menő erélyével kovácsolt intrikát, a mely az igazságot rabságba ejtette, egyszerre csak minden kimutatható ok nélkül, váratlanul és hirtelen oda áll s bevallja önként becstelen hamisítását. Azután, mint a ki hivatását e földön befejezte, tragikus és véres elszántságból átmettszi a torkát s lép e földi szinterről örökre? Ki tudja megmagyarázni, hogy *Cavaignac*, az igazság földterítésének legnagyobb ellenfele, egyszerre csak maga löki meg az eseményeket s maga veszi ki a vallomást *Henry* lelkéből? Azután pedig, mint a ki

befejezte működését, lép az események színteréről. A vezérkar főnöke lemond állásáról, Walsin-Eszterházy megszökik, a nép hangulata megváltozik, s ami szinte hihetlenül hangzik, az utca visszhangzik a kiáltástól: »Követeljük a revíziót!«

Nincs más magyarázat, csak az, hogy isten áll őrt az események s az emberi szívek fölött. Az örökkévaló és igazságos isten, a kinek szelleme megszállja a lelkeket s nem engedi, hogy az igazságnak útját állják, ha az utat akar törni magának. Az igazság lelke szállta meg a boldogtalan Henryt, a mikor a vallomást tette, Cavaignacot, a mikor őt vallomásra bírta. Lélekemelő és nagy-szerű momentuma ez a Dreyfus-drámának.

*

S azok, a kiknek van mit tartaniok az igazság közeledésétől s még mindig kétségbeesetten erőlködnek, hogy visszatartsák, egyetlen egy menstváruk s kiáltásuk van, hogy ugyanis az egész dolgot s az események új fordulatát a »Dreyfus-szindikátus« csinálta. Ez a szindikátus volt az, a mely Henryt vallomásra bírta s »megfizette«, hogy a borotvával elmesse a torkát. Az a szindikátus kényszerítette Cavaignacot, hogy bírja rá Henryt a vallomásra s azután mégis, a meggyőző tény dacára megmaradjon nézete mellett, hogy Dreyfus bűnös. Mindent, mindent a szindikátus tett. Bármily esztelenül hangzik is, az igazság ellenségei csak azt hajtják s nem veszik észre, hogy itt tulajdonképpen ők csinálták a szindikátust az igazság ellen s ők tartják is fenn a kor szellemének gyalázatára. Ők állnak össze, hazudnak, hamisítanak meséket találnak ki fátyolos hölgyekről és császárok által irt levelekről csak azért, hogy az igazságnak útját, állják.

Vajjon mit szólnának ezek, ha zsidó vallású Henryk, Walsinok, du Paty de Clamok és mások összeállnának s egy keresztény elítélt igazságának kiderítését akarnák megakadályozni? Mekkora vádak származnának belőle s hogy üldöznék őket, jogosan, az igaz; de a hogyan megfordítva, most ezt a Dreyfus ellenes szindikátust pártfogásba veszik. Senki sem veszi észre, hogy amazoknak a táborában van a tulajdonképpeni szindikátus s hogy ez erőszakkal, csellel, hamisítással, gyártott levelekkel, s minden képzelhető terrorizáló eszközökkel akarja megakadályozni az igazság előnyomulását. Ez az erőszakos s lelkiismeretlen szindikátus, a mely leghallatlanabb brutalitással akarja megkísérteni annak a legyőzetését, *a mi legyőzhetetlen*, a Dreyfus-családnak még azt is rossz néven veszi, hogy hisz Dreyfus ártatlanságában; rossz néven veszi, hogy Dreyfusné hitvesi hűségéből s kötelességből mindent elkövet, hogy tragikus sorsu férjének pörét revideálják s az igazság kiderülését lehetővé tegye.

De a »nemzetek bírāja«, Isten szelleme ismét erővel s ellenállhatlan hatalommal ruházta föl az igazságot s — mint mondók — *urban van s nem lehet föltartóz-*

tatni S ha itt lesz és megszólal, a mint hogy közeledésének tompa zúgását már halljuk is, a történelem egy új fejezettel fog gazdagodni, a melynek tanúsága a régi lesz, hogy ismét csak a zsidóságnak kelle küzdenie és szenvednie az igazságért s egyetlen vigasztaló momentuma újra csak az lesz, hogy ismét *győzött*, mint mindig, *az igazság ellenségei fölött.* **Timár Szaniszló.**

T Á R C Z A.

»Krecselef.«

A községek névlajstroma Karácsonyfalú néven tiszteli ezt a csipetnyi zsidóbirodalmat. Az országut mutató oszlopa, minden félreértés kikerülésére, hirdeti a vándornak, hogy ez a csupa zsidó Krecselef a közigazgatás rendeletéből Karácsonyfalú és a rendjén, a vagyonán öröklik a mármaroszigeti főszolgabíró. Vagyis, hogy a járása Mármarosziget felé igazodik. Mert, mutató oszlop híján, Krecselefben járván a legedzettebb geográfus, nem Magyarország, hanem Palesztina térképén keresné a helyét. Valószínű is, hogy valami mérnöki lángész Bethlem tájékaról toltá át Krecselefet Karácsonyfalunak Magyarországra. Tisztes aggok, a kiknek emlékezete könnyen tájékozódik félszázad történetén és a hagyományok erejével megszólaltathatnak kétszázéves multat, hitükre vallják, hogy az őstől az utódokig, a falu elejétől falu végéig nem lakott emberfia Krecselefben, a ki nem a karácsonyfalvi rabbit ismerte volna lekipásztorának. Egyetlen széles utcája nagy területen nyújtózkodik lombán. Valamennyi ház symboluma Noé bárkájának. Emberek, állatok huzódnak meg bennük nagy barátságban, közös fedél alatt. Nem annyira biztos, mint bebiztosított fedelek alatt. És boldog az a jámbor, a kinek a hajléka tüztől puszul. Ez a romboló elem az az ismeretlen adakozó, a mely garashoz segíti a karácsonyfalvi polgárt, a ki nagyási hóbortban sinylik, amióta irással és szóval kiderítették róla, hogy uzsorás. Uzsorás voltuk első tanúsága a szállásuk, a melynél külömbnek képzelem ama sátrakat, a melyekből Inger Solimán emir ő fensége szomáli alattvalói birkalopásra indulnak. Ha jól tudom, az Izraelita magyar Közalap szemet vetett erre a zsidó falura. Onnan akarja megindítani a kulturát a felvidéknek. A mi nagyon hasznos dolog volna. Seholy annyira meg nem nyilatkozik a zsidónak munkaereje, sorvasztó munkássághoz edzettsége, mint Krecselefben. A magam tájékozatlansága is hajlott ama ítéletre, hogy az erős munkát kerüli a zsidó. Kijózanított Krecselef. A mikor ott jártam — jártam azóta többször is — építették a mármarosziget körösmezei vasutat. A sineket Karácsonyfalú megyéjén rakták le. Magas töltés tetején a zsidók ültek,

imakönyv a kezükben, imádságos szent jelvényeikkel. Mellettük szanaszét kubikos szerszámjaik. Napkeletnek fordulva imádkoztak. Nincs mesterség, a minek híján volna ez a község. Kovácsból, asztalosból, lakatosból, suszterből, kerékgyártóból van egy-egy. Nem olyan sok a munka, hogy több férne el belőlük. Előkelőbb állásban csak egy embert tisztelünk. Leib Zelig urat, a kinek lova is van, bricskája is és a fiakkorsággal iparkodik a kenyerehez. A lovával soha se gondolt a Derbyre s a bricskájába se ül ember végrendelet híján. Ha inyemre volna a tulzás, azt mondanám, hogy ennek a bricskának a párnás ülésén vilták meg a mongolok legádázabb tusájukat.

A helyi érdekű diplomáciza, az igazságszolgáltatás és a magasabb kultúra egygyé forrott a rebbe személyével. Világkörűli utra indul, ha eladóvá serdül a leánya (öt már férjnél van); de Lembergél már visszafordul. Ad-digra összegyül a hozomány s nincs olyan kicsi hozomány, a melyhez Krecselefben ne vonzódnék a férfi.

A pihenésnek szent szombatján, a nagy ünnepi ebéd után, a mikor a libák, kacsa és más jó fajta állatok dalos versenye közben a tornáczon nyújtózkodik a zsidó, meglátogattam Krecselef egyik előkelő polgárát.

Szálás szikár ember. Borbély keze sokat segíthetne a szépségén. Kaftánját hétköznapon valószínűleg cél-lövészetre bérlí ki valamelyik lövész-társaság. Kilencz apróság félkörben ült a feje körül. Sivalkodó gloria. A felesége egy sicíliai talián nyugalma kíváncsiságával tekintett rám s köszöntésemre oda szolt a férjének:

— Slajme! E gaj!

A tekintetem betévedt a hajlékába. Konyha is volt az, szoba is, meg istálló is. Tehén nem volt benn. Eladták, hogy szerszámot vegyenek az árán.

— Az ur budapesti? Bizonyosan ismeri a testvéremet. Nagy ur. Rendőr és az Andrássy-uton van a posztja. Tudja kérem, hogy ha ő rákiált egy kocsisra, akkor az megáll, még ha gróf ül is benne. Hm, hm! Az ur arra volna kíváncsi, hogy miből élünk? Van napszámunk. Tegnap is megkeresten negyven krajczárt. Hatvanat kerestem volna, de most már korán beköszönt az este, péntek este. Husz krajczárral kevesebb jár ezen a napon a zsidóságom miatt. De megélünk. Hiszen látja az ur, hogy élünk.

*

Valahányszor erélyes rendelettről olvasok a galicziai bevándorlás ellen, valahányszor azt hallom, hogy a mármarosi ruthénség nyomoruságán tengődik a zsidó: rá gondolok Krecselefre, a hol a napszámcs munkától nem érá uzsorázskodni a zsidó.

Atzél Endre.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése **augusztus végén** lejárt, színtugy azokat, kiknek előfizetése már elébb járt le, tisztelettel kérjük, méltóztatassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési árak:

Egész évre	8	frt	—	kr.
Fél évre	4	»	—	»
Negyed évre	2	»	—	»

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

Egész évre	7	frt	—	kr.
Fél évre	3	»	50	»
Negyed évre	1	»	75	»

Ujjonnan belépő előfizetőknek megküldjük lord Beaconsfieldnek (D'Israeli)

A MESSIÁS,

Breier Ednárd

Az ó-budai bachur

czimű, lapunkban megjelent regényeket és Philippsonnak lapunkban most folyó,

„Eszterka”

czimű szomorujátékának eddig megjelent folytatásait.

Az „Eggenlőség”

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Józseftér 10.

H i r e k.

— Kis meglepetést hoztak az e heti beiratások az országos magyar rabbiképző-intézetnek, a hol az előadásokat már meg is kezdték. Oly nagy volt ugyanis a jelentkezők száma és ezek közül annyian feleltek meg a követelményeknek, hogy a vezetőség ebben az esztendőben elállott attól, hogy fölállítsa a tervezett előkészítő osztályt, melynek az volna a föladata, hogy a hiányos készülségű tanulókat az első tanfolyam első osztályába való beléphetésre előkészítse. De nem csak az alsó, hanem a felső tanfolyam is erősen megszaporodott. Eddig ugyanis azok közül, kik a szemináriumon érettségít tettek, igen kevesen léptek át a felső tanfolyamba, míg ebben az esztendőben a 11 érettségizett közül nyolczan iratkoztak be a felső tanfolyamba és csak hárman mondtak valet-et az intézetnek, hol 5 esztendőt töltöttek. Érdekes, hogy az első tanfolyam első osztályába belépett 14 új tanuló közül kilencz *jesivából* jött át a szemináriumba. Ezek többnyire meglelt fiatal emberek, szép készülséggel a talmudból. Az öt nembachur közül az egyik *berlini*, a másik *jerusszálemi* fiú; ezekkel együtt a külföldi tanulók száma a mi szemináriunkon 6-ra rug, a mi az intézet jó hírnevéről tanuskodik, a honnan különben több rabbinak valót is vittek már a külföldre, sőt egy tanárnak valót is a berlini és egyet a bécsi zsidó főiskolára. A tanári-kar elnökeül erre az eszten-

dőre is a 84 éves, de testileg és lelkileg csodálatos frissességgel megáldott, nagyhirű rabbi *Bloch* Mózeset választotta meg, ez évi jegyzőjeül dr. *Bacher* Vilmos rabbit, a felső tanfolyam nagytudású tanárát. A mi már most az előkészítő osztályt illeti, annak a reménynek adunk kifejezést, hogy nem is lesz rá szükség. Azért mondjuk *reménynek*, holott eddig fölállítására mellett érvelünk, mert úgy értesülünk, hogy a pesti hitközség vezérlő köreiből mindjobban hódít az a nézet, hogy az új polgári iskolát át kell változtatni *alsó gimnáziummá*. A tervet már a jövő évre megvalósíthatják és akkor fölöslegessé válnék az előkészítő osztály. A legjobb előkészítő osztály ez a gimnázium volna, melyre különben is és még sokkal fontosabb indokokból is összehasonlíthatlanul nagyobb szüksége van a zsidóságnak, mint a polgári iskolára.

— **Templomok a nagy ünnepekre.** Ilyenkor, nagy ünnepek előtt, látjuk, hogy tulajdonképpen mennyire vagyunk. Hiteleink egy tetemes nagy része esztendőn át feléje sem néz istenháznak, mert sokat a kenyér, a betevő falatért való küzködés munkába hív, hanem ilyenkor, nagy ünnepek előtt, amikor mindenki félre készül tenni a dolgát s csak egy célt ismer, a megtisztulást, a mindenek urához való fölemelkedést, egyszerre megszökülnek istennek a mi ritusunk szerint való házai. Nincs elég hely a hivek számára, különösen a fővárosban, ahol nem mindenki mindjárt hitközségi tag s ahol különben is a központ vonzó erejénél az országból mind több és több hitfelünk gyűlik össze existenciáját keresni. Ha az istentiszteletek nálunk is csak félóráig tartanak, mint a keresztény felekezeteknél általában, akkor az istentiszteletek szakadatlan volta mellett, a mi hiveink is mind elférnének állandó templomainkban; de hát nálunk másként rendezték az ájtatosságot; nem negyedórákat és perczeteket kívánnak a hivektől, hanem szinte egész napokat s annyi időt, hogy az ember igazán magába szállhasson és lelkileg megújodva láthasson ismét dolog után. Ez teszi megmagyarázhatóvá azt, hogy a pesti hitközség, melynek pedig nem kis számú és elég terjedelmes ájtatoskodási helye van, ilyenkor nagy ünnepekkor mindig egy csomó ideiglenes imaházat kénytelen berendezni és engedélyezni. A pótimaházak száma az idén 86, olyan mennyiség ez, melyhez hasonló még nem kellett. A 86 pótimaház közül 25 felekezeti egyesületé és különben is állandóan isten szolgálatára van rendelve. A többi azonban különféle nagy helyiség: bolt, terem, üzlethelyiség, sőt mulatóhely is akad között. Így pl. a vigadó helyiségei részben az egyetemi ifjúság, részben más ájtatoskodók számára az idén ismét templomokká alakultak át a nagy ünnepekre. Egyes városrészekben különösen sűrűek a pótimaházak. Az Erzsébet-köruton pl. a király-utcától a Barcsai-utczáig eső részen, nem kevesebb mint 5 pótimaházat rendeztek be. A pesti hitközségnek a pótimaházakon kívül tudvalevőleg több rendes temploma van. Egy a dohány-utczában, egy a Rombach-utczában, továbbá a sip-utczai és Wesselényi utczai iskolákban, a Józsefvárosban, a különféle árvaházakban, a kórházban, a siketnémák intézetében, az aggok házában stb. Ez tehát mintegy 100 ájtatossági hely, kizárólag a pesti hitközség területén lakó hivek számára és ennyi ájtatossági helyre szüksége is van a pesti hitközségnek, mert — amint az a mostani választások alkalmából nemsokára kifüggesztendő választói jegyzékből kitűnik — a hitközségnek közel 14.000 bekebe-

lezett tagja van. Ezenkívül itt van a pesti oldalon az orthodox hitközség, amely szintén adott ki 25 pótimaházi engedélyt. Igaz ugyan, hogy az orthodox hitközségnek csak 300 tagja van s ezek talán el is férnek az *Orczy* házbéli templomban; az orthodox templomkerülők száma azonban aránylag, úgy látszik, még nagyobb, mint a congressistáké, mert különben kimagyarázhatlan, hogy mire kell az orthodoxoknak 25 pótimaház, tehát majd harmadrésznanyi, mint a pesti hitközségnek, mikor a pesti hitközségnek majd 500-szor annyi tagja van, mint az orth. hitközségnek? Hiszen ha az orthodoxok mind templombajárók volnának, akkor a mostani 25 orthodox pótimaház mindenikére csak 12 hitközségi tag esnék. Ez pedig egy egy minjan volna a kántorral. De hát ne vesszódjunk most ilyen számításokkal, mikor ennél sokkal fölemelőbbet is találunk: azt, hogy ha az óbudai, budai, kőbányai állandó és alkalmi imahelyiségeket, melyek a nagy ünnepekre rogyasig meg fognak telni, hozzá számítjuk a pesti nagy hitközségi és az orth. hitközség kimutatott imahelyiségeihez, akkor azt látjuk, hogy a főváros területén a nagy ünnepek alkalmából *másfél száz* helyiségben dicsérik majd tömegesen Izrael örökké való egyetlen istenét.

— **A buziási hadgyakorlatok alkalmával** Ő felsége tudvalevőleg nem fogadott küldöttségeket, de azért a király érkezését a buziási állomáson f. hó 2-ikán hódolattal várták az egyes hatóságok, testületek és felekezetek küldöttei. Ezek között ott volt a buziási hitközség rabbija, *Steiner* Adolf és elnöke *Brasch* Simon is. A rabbi a többi lelkészek sorában állott és Ő felsége *másodiknak* őt szólította meg. Három kérdést intézett hozzá: az egyik *Steiner* rabbi működési idejét tudakolta, a második a hitközségi tagok számát, a harmadik vajjon a kerület szintén a hitközség területébe tartozik-e.

— **A Ferencz József-rend lovagja.** *Löw* Sámuel dr. budapesti gyakorló orvost, a balneologiai egyesület főtitkárát e minőségében szerzett érdemei elismerésül Ő felsége a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A kitüntetett a néhai híres szegedi főrabbinak, *Löw* Lipótnak a fia, testvére a mostani szegedi főrabbinak *Löw* Immánuel drnak és *Löw* Tivadar drnak, az ismert fővárosi ügyvédnek. *Löw* Sámuel kitüntetését a főváros orvosi köreiből nagyon szívesen vették, mert arra való karitás becses munkásságának méltatását látják a királyi kitüntetésben *Löw* Sámuel dr. az orvosi irodalomnak is jeles munkása s e minőségében lapot is szerkeszt.

— **Kitüntetés.** Közgazdasági életünk egyik kitünő munkását, *Koos* Somát, a miskolczi keresk. és iparkamara elnökét, a kereskedelem és ipar terén szerzett érdemei elismerésül Ő felsége a király a Ferencz József rend lovagkeresztjével tüntette ki. A miskolczi kamara kereskedői és iparosi nagy örömmel fogadták a kitüntetést, mely méltó embert ért.

— **Nemesi előnév.** *Wodianer* Fülöp csász. és kir. udvari könyvkereskedőnek, a fővárosi nyomdászipar egyik legkiválóbb képviselőjének, nem rég nyert nemességéhez Ő felsége a »vásárhelyi« előnevet adományozta. *Wodianer* Fülöp szerény sorsból a maga erejéből, szorgalmából és tehetségéből emelkedett arra az előkelő társadalmi és gazdasági pozícióra, melyen becsülettel, a királyi kegyre érdemesen töltötte be helyét.

— **Uj elem a hitoktatásra.** A főváros iskoláiban uj elem jut zsidó hitoktatáshoz. A kereskedelmi és ismétlő, vagy tanoncz-iskolák szolgáltatják ezt az uj elemet.

Eddig ugyanis ezekben az iskolákban nem volt hitoktatás. Tavaly azonban *Grauer* Vilmos dr. szová tette ezt a hiányt a fővárosnál, minélfogva a főváros elhatározta, hogy ezt az elemet is belevonja a hitoktatásba. A mostani tanévtől kezdve fogantatva veszik ezt a határozatot s így vagy 3000 tanulóval szaporodik meg azok száma, a kiket a pesti hitközség részesít vallástanításban. A vallástanítás hetenként 1 órában fog történni s tankönyvül *Lévai* Izor könyvét fogják használni, melyet ez a hitközség megbízásából írt. Hogy az orthodoxok is részt vesznek-e a hitoktatásban, azt nem tudjuk. Illendőnek illendő volna; ilyen csekélységekkel azonban orthodox részről nem igen szoktak törődni.

— **Hirsch báróné újabb adománya.** Nem mulik nap, hogy a nagy emberbarát özvegye valami nagyobb jót ne tegyen. Itt vagy másutt, de valahol okvetlenül. A legújabb adományról, Brünnből érkezik a hír. A báróné ugyanis Brünn melletti Eichhornban kastélyában időzik s ottani birtoka tisztviselői javára nyugdíjintézményt létesített a császári jubileum alkalmából. A nyugdíjintézmény alapjára a báróné 250.000 frtot adományozott. Megemlítjük e helyütt, hogy *Wlassics* Gyula miniszter a pesti zsidó leányárvaház javára tett 350,000 frtos adományért a hivatalos lapban e héten mondott köszönetet *Hirsch* Klára bárónénak.

— **A rozsnyói püspök most bérmautján jár s a minap Rimaszombaton volt, ahol a többi küldöttségek között a zsidó hitközség is 12 tagu deputációval köszöntötte a kath. egyház főpapját. Szónokuk *Singer* Leo, főrabbi volt, akinek szép beszédére a püspök meleg hangon, a vallásos türelem rokonszenves szavaival felelt. A fogadtatások végeztével a püspök a főrabbit lakásán is meglátogatta. A főpap tiszteletére rendezett disztrakomán a főrabbi is volt és talpra esetlen beszédben ünnepelte a felekezeti békét.**

— **Százezer frank humanitárius munkára.** *Osiris* Iffla Dániel, az ismert párisi filantrop, akinek jótettei mindig valami eredeti ötletet mutatnak, a párisi világkiállítás alkalmából is egy ilyen eredeti ötlettel állt elő. A párisi sajtó szindikátusának százezer frankot ajánlott föl abból a célból, hogy avval az 1900-iki párisi világkiállítás alkalmából olyan legjobb munkát díjazzanak, amely művészi, ipari vagy humanitárius kérdést fejteget. *Osiris*, aki hitfelünk, a fölajánlott nagy pályadíjat közjegyzőnél letétbe helyezte.

— **A debreczeni chevra-kadisa a héten közgyűlést tartott, a melyen két fontos határozatot hoztak. Először kimondták, hogy az egyesület temetőjét bekerítik kőfallal, azután pedig arra utasította a közgyűlés a választmányt, hogy létesítendő aggok menedékháza ügyében a közgyűlésnek minél előbb tegyen javaslatot.**

— **A város adománya.** A lőcsei hitközség templomot épített, s ennek költségeihez a várostól is támogatást kért. A város közgyűlése teljesítette a hitközség kérelmét és 1000 frt értékű építő anyagot szavazott meg a hitközség temploma számára.

— **Zsidó realisták évnyitója.** Az egi realiskola zsidó hitű tanulóit eddig minden ünnepélyesség nélkül kezdték a tanévet. A többi felekezetheliek mind a maguk templomában ünnepeltek, míg a zsidó hitűek a »Veni sancte« alatt az intézet udvarán tartózkodtak. Ennek megváltoztatására az idén tette meg az első kísérletet *Schwarz* Miksa dr. rabbi és *Groszbauer* József, az állami főrealiskola igazgatója szívesen segédkezett benne. Így történt, hogy a »Veni sancte« idejére az iskola zsidó hitű tanulóit a zsinagógába vezették, ahol az iskolanyitó ünnepély a következőképpen folyt le. A kántor elénekelt a *Matóvut* s utána *Schwarz* Miksa dr. szép beszédet intézett a tanuló ifjúsághoz, melyet imával és

a kohaniták áldásával rekesztett be. Azután a kántorok az Adon-ólotmot énekeltek, mire az ifjúság visszavonult az intézetbe. Hogy a tanévnyitó templomi ünnepély lehetővé vált, abban *Preszler* H. Ferencz, a hitközség elnöke is közreműködött.

— **A dunaföldvári hitközség iskoláját** f. hó 4-ikén ünnepélyesen nyitották meg, amelyen *Partos* Sámuel dr. főrabbi szép beszédet tartott.

— **A békeakezió.** Az orosz czárnak világpolitikai jelentőségű vállalkozását, a lefegyverzési indítványt, a magyar képviselőházban *Visontai* Soma dr. hozta szóba interpelláció alakjában. A különben harczias kedvű képviselő valóságos himnuszt zengett a békéről és a czáról, aki pedig *Visontai* hitfeleit sem igen hagyja békén, holott ez neki inkább állana módjában. Nem panaszképpen emlegetjük ezt, hanem azért, mert a pártatlanságnak egy szép példáját látjuk *Visontai* felszólalásában. Felekezeti szempontból lehetne ezt türelmességnek is mondani, de az országházban csak egy felekezet van: a néppárté.

— **Csosz zsidóknak tilos a tanulás.** Jekaterinoslavban bányászati főiskolát nyitnak, melynek föntartására az igen jelentékeny adófizető zsidó lakosságu Jekaterinoslav városa hozta a legnagyobb áldozatokat. A jelentékeny részben zsidó pénzből teremtődő intézet 10. § a kimondja, hogy e főiskolára zsidóhitű tanulók be nem fogadhatók.

— **Nem sionisták.** Egy szalonikii ujságban olvassuk azt az érdekes megjegyzést, hogy a szefard zsidók, a kik a zsidó felekezet elitjéből valók és tudvalevőleg spanyol eredetűek, teljesen távol állanak a sionizmustól, mert azt vallás elleni vétségnek tekintik.

— **Az első gőzhajó a Jordánon.** Egy Jeriko melletti szt. János kolostorbéli barát 1896. év decemberben tette meg az első kísérletet a Jordánon egy kis gőzhajóval. A próba sikerült s ennek folytán a mult évben egy »*Prodomus*« nevű személyszállító hajót indítottak meg a Jordánon, amely Jeriko és a holttenger déli vége között rendszeresen közlekedik.

— **Az első zsinagóga a Szaharán.** Arabiai lapok írják, hogy Kano szaharai híres kereskedő városban néhány hónappal ezelőtt moghrabbini (marokkói) zsidók jöttek Timbaktu nagy néger városra keresztül. Az új jövevények megtelepedtek Kano városában és már templomot is építettek, amely csak vályogból való és szalmatetejű. Kano városa a jakubai szultáné, aki Sokoto szultánjának, Sahara legnagyobb fejedelmének vazallusa. A Sahara sivatagján eddig nem voltak zsidók; mióta azonban Timbaktu francia fönhatóság alatt áll, zsidók is kerültek a Saharára.

— **A Jeruzsálemi zsidó árvaház,** melynek új épületét, mint a mult héten megírtuk, *Hirsch* báróné nagy adománya segíti fölépülni, most adta ki mult évi működéséről szóló jelentését. E szerint az intézet a lefolyt évet 85 növendékkel kezdte, akikhez az év során még 22 járult. Összesen tehát 107 növendéknek nyújtott az intézet otthont. Az intézet iskolájában héber és francia nyelvet is tanítanak. A növendékek közül 3-at a Mikve Israel földmives gyarmaton földművessé képeztek ki. Az évi bevételek 22,000 frtra rugtak. A vagyon csak 100,000 frt.

— **Külföldiek hitközsége.** Londonban van egy *Machzike Hadasz* egyesület, mely most községgé akar alakulni. Ez az egyesület már épített templomot és talmudtóra iskolát, melynek 1200 növendéke van. A *Machzike Hadasz*-egyesületből alakuló község a kölföldről bevándorló zsidóhitűeket akarja egybefoglalni.

— **Kiváló talmudtudós haláláról** értesítenek Pozsonyból. *Szófer* Farkas Sussmann, ki 1869-től 1891-ig a pesti sasz-chevra (talmud-egylet) rabbija volt, f. hó 1-én Pozsonyban, ahol élte utolsó éveit imádkozás, tóran tanulmányozás és jámbor cselekedetek között töltötte, elhunyt, 68 éves korában. Az elhunyt, ki nagy rabbinikus tudománya mellett, szívesen hallgatott és szép előadásu *maggid* is volt, több exegetikus és halachikus héber munkát hagyott hátra, melyek közül eddig csak egyet adtak ki, a »Chalifoth-Szimlat-Binjamin« címűt. Mielőtt a pesti talmudegyesülethez került, rabbi volt Nagy-Vázsonyban, Ádándon és Szent-Gróthon. Hogy a pesti haladópartiaiktól főntartott talmudegyülethez ment rabbinak, azt az orthodox koripheusok kezdetben rossz néven vették tőle, de később mégis visszafogadták kegyükbe, amit bizonyít az is, hogy leányát elvette a pesti orth. főrabbi fia, ki maga is orth. rabbi, és hogy Pozsonyban, hol meghalt, az ottani jámborok fölötté tisztelték. Beszéltek is volna többen koporsója mellett, melyet f. hó 2-ikán roppant részvét mellett tettek sirba, ha ki nem tudódik, hogy utolsó akarata volt, hogy gyászbeszédet senki se mondjon fölötté. Ezt és még sok jámbor intézkedést és tanítást tartalmazó végrendeletét olvasták föl a gyászoló nagy közönség zokogása közt a sirnál és ez a végrendelet jobban dicséri az elhunyt rabbi jámborságát, szerénységét és Istenben való igaz megadását a legszebb gyászbeszédnél is. A pesti sasz-chevrát a temetésen egy többtagu küldöttség képviselte, *Mandel* Mór, a pesti nagyhitközség képviselői tagja vezetése mellett,

— **Halálozás.** Trencsénből írják nekünk, hogy *Schlesinger* Dávid dr. ottani járásbíró, kinek eme tisztességbe való előléptetéséről nem rég adtunk hírt, Bécsben f. hó 4-ikén jobb létre szenderült. Elhunyt gyászba borította a trencsényi hitközség elnökét, a kinek a megboldogult öccse volt s az ottani tekintélyes Schlesinger családot. Az elhunyt járásbíró a városban is közkedveltségben állott és a társadalomban jelentékeny szerepet játszott. A szegények is nagyon szerették, mert sokszor megtette, hogy az igazsághoz híven fizetésben marasztalta őket, de tartozásuk kifizetésére — indokolt esetekben — ő adott pénzt nekik. Az egész város élénk részvéte mellett temették.

— **Esküvő.** *Csonka* Sándor, budapesti kereskedő nőül vette Bonyhádon, *Müller* Lipót ottani takarékpénztári pénztárosnak leányát, Malvin kisasszonyt. Az esküvőn, melyen a fiatal párhoz *Rosenthal* Tóbiás dr. bonyhádi főrabbi intézett beszédet, *Perczel* Dezső *belügyminiszter* is jelen volt.

— **San-Francisco volt polgármestere** *Sutro* Adolf, aki az Egyesült-Államoknak is egyik legnépszerűbb embere volt, meghalt. Az utolsó westfalai rabbinak a fia volt, s 1830-ban született. Fiatalkorában Californiába ment, járt a navadai bányavidékeken s megtervezte e hegységet átszelő és *Sutro* nevéhez fűződő rengeteg nagy tunelt. Mikor milliommossá lett, vagyonát bőkezűen bocsájtotta köz- és jótékonyági érdekek szolgálatába. Létesített nyilvános könyvtárt, képtárt, népfürdőket stb. San-Francisco városa polgármesterévé, majd diszpolgárává választotta. A san-franciskoi zsidó hitközség és felekezeti ügyek iránt is állandóan érdeklődött.

— **Az algériai zsidók sorsa** napról-napra rosszabbodik. A 45000 zsidó lakos közül 30000 földhöz ragadt szegény, de azért még sem hagyják őket békén. Most négy új decretumot adtak ki, a melyek a zsidók dolgát szabályozzák. Ezek közül a legjelentékenyebb az a decretum, amely Algéria zsidó konzisztoriumait alakítja

át. A régi algériai konzisztoriumok olyanok voltak, mint a franciaországiak, ahol Páris kivételével 2000 lélek alkotott egy konzisztoriumi kerületet. Algier departementben 17190 belföldi, Constantine departementben 16000 és Oran departementben 22000 zsidó lakik. A konzisztoriumok, így gondolja a kormány, eme nagy számú tagjaiknál fogva, hatalommá fejlődtek, amelynek eljárása tüzelte volna az antisemitákat. Ezt a hatalmat meg akarja törni a kormány s a departement konzisztoriumokat járási területekre osztja be, amelyeknek jurisdicciója csak 2000 lélekre terjedhet ki. Ezenkívül a kormány ellenőrzést köt ki magának a konzisztoriumok jövedelmeit illetőleg s különösen arra akar figyelmet fordítani, hogy a felekezeti közjövödelmekből mint részesítik a szegény zsidókat. — Kicsit furcsa érv a francia kormány részéről a zsidó konzisztorium hatalmával érvelni, mintha bizony a konzisztoriumok rabolták és fosztogatták volna a bazárokat és gyilkolták volna a békés járókelőket.

— **Szegény gyermekek jövője.** A »Fővárosi szegény gyermekért egylet« által fentartott jótékony intézetben következő alapítványi helyek lesznek betöltendők: Ő Felsége I. Ferencz József király, Ő Felsége Erzsébet királyné, fenséges József főherczeg, fenséges Klotild főherczegnő, báró Hirsch Mór, Sváb Károly, hevesi Bischitz Dávidné, Beniczky Bajza Lenke, Tisza Kálmáné, Jakabffy Istvánné, domonyi Brüll Miksáné, dr. Grósz Sándor, Kohner Róza, Schönfeld Hermanné, Hirsch Sebestyén, Schillinger Miksáné, Weisz Károly, Budapest székes főváros törvényhatósága, néh. özv. Flór Ferenczné, néh. Pollák Emma, Kohner I. Károly, Weiner Mór, Weiner Mórné, Ált. osztr. légszesz-társulat bpsti telepe, Sterk Sándor, ifj. Deutsch Mór, Gillming Ferencz, Tiler Samu, Naschitz Sarolta és Eugenia, néh. szentiványi dr. Mészáros Károly, Böhm József, Báró Nikolics Fedorné, gróf Andrassy Gézané, Horthy Józsefné, Oldal János, néh. Wahrmann Mór, Ámár Licó, néh. hatvani Deutsch Bernát, Müller Mórné (Malvina) Müller Mór, néh. Sváb Sándorné, néh. Sváb Károlyné, Petanovits József, Rott József és neje Netter Róza, néh. Somler Regina, néh. hevesi Bischitz Dávid, turoni lovag Biedermann Ottó és neje Tüköry Margit. Folyamodhatnak bármily vallású, nemzetiségű, törvényes vagy törvénytelen származású mindkét nembeli elhagyott vagy igen szegény gyermekekért, kik a 3-ik életévet már elérték, de 6 évesek még el nem multak. Jelentkezni lehet 1898. szeptember 15-ig dr. Grósz Sándor elnöknel (Károly-körút 7) és Csillag Máté titkárnál az egylet irodájában (Akáczi-utca 32. sz.) Szükséges okmányok: születési kivonat, oltási bizonyítvány.

— **Istentisztelet a nagy ünnepeken.** Küszöbön állanak a nagy ünnepek, amikor ájtatos imára nyílik ajaka még annak a hitfelünknek is, aki esztendőn át feléje sem néz isten házának. Meg is telnek ilyenkor a templomok rogyásig és bár egy csomó állandó istentiszteleti helye van a pesti zsidóságnak, mindez annyira elégtelennek bizonyul, hogy évről-évre egész sereg ugynevezett »pótimaházat« kell nyitni a nagy ünnepekre. Amíg a mi istentiszteleteink olyan hosszúak lesznek, mint ma, addig ez mindig így lesz, mert annyi templomot soha nem lehet építeni, hogy a pesti zsidóságnak minden egyes tagja egész napon át a templomban vagy minden egyes istentiszteleten jelen lehessen. Arra pedig senki sem gondol nálunk, hogy az istentiszteletek rendjét fölforgassa s úgy nyirbálja meg, hogy mint más felekezetek hívei, úgy a mieink is egy napon valamennyien megfordulhassanak a rendelkezésre álló állandó templomokban. A hívek lelki szükségletét sem elégténé ez ki s ez, valamint a rengeteg sok pótimaház igazolja

hogy a vallástalanság nálunk nem terjedt el olyan mértékben, mint a mekkorának azt hétköznapiakon, a munka idején látjuk. A templomok, zsinagógák, pótimaházak istentiszteleti sorrendje a főnnepekre természetesen nem lehet egyöntetű. Megállapításuknál nem csak az istentiszteletek funkcionáriusaira kell tekintettel lenni, hanem a közegészségügyi és tűzrendőri szabályokat is be kell tartani, a melyeket a főváros hatósága ír elő. A pesti hitközség előjárósága ez okból volt kénytelen más más istentiszteleti órarendet megszabni az egyes istentiszteleti helyekre nézve.

Ez az órarend pedig a következő:

A dohány-utcza templomban.

Rós-hasónó előestéjén kezdet $\frac{1}{2}$ 6 órakor.
 » » I. II. nap sachrisz és muszaf r. $\frac{1}{2}$ 8-tól $\frac{1}{2}$ 12 ig.
Jom-kippur előestéjén kezdet $\frac{1}{2}$ 6 órakor.
 » » sachrisz és muszaf reggel $\frac{1}{2}$ 8-tól d. u. 1-ig
 » » mincha, maariv, neila d. u. $\frac{1}{2}$ 4-től 6-ig.
 délután 1-től $\frac{1}{2}$ 4-ig szünet.

A rombach-utcza zsinagógában.

Rós-hasónó előestéjén kezdet $\frac{1}{2}$ 6 órakor.
 » » I. II. nap sachrisz és muszaf r. 6-tól 11 ig.
Jom-kippur előestéjén kezdet $\frac{1}{2}$ 6 órakor.
 » » sachrisz reggel 6-tól $\frac{1}{2}$ 11-ig.
 » » d. e. $\frac{3}{4}$ 12-től $\frac{1}{2}$ 3-ig.
 » » mincha, maariv, neila d. u. 4-től 6-ig.
 d. e. $\frac{1}{2}$ 11-től $\frac{3}{4}$ 12-ig és d. u. $\frac{1}{2}$ 3-től 4-ig szünet.

A pótimaházakban.

Rós-hasónó előestéjén kezdet $\frac{1}{2}$ 6 órakor.
 » » I. II. nap sachrisz és muszaf d. e. 6-tól 11-ig.
Jom-kippur előestéjén kezdet $\frac{1}{2}$ 6 órakor.
 » » sachrisz reggel 6-tól $\frac{1}{2}$ 11-ig.
 » » muszaf reggel $\frac{3}{4}$ 12-től $\frac{1}{2}$ 3-ig.
 » » mincha, maariv, neila d. u. 4-től 6-ig.
 d. e. $\frac{1}{2}$ 11-től $\frac{3}{4}$ 12-ig és d. u. $\frac{1}{3}$ 3-től 4-ig szünet.

Hittan és tornaterem.

Rós-hasónó előestéjén kezdet $\frac{1}{2}$ 6 órakor.
 » » I. II. nap sachrisz és muszaf d. e. 7-től 11-ig.
Jom-kippur előestéjén kezdet $\frac{1}{2}$ 6 órakor.
 » » sachrisz és muszaf d. e. 7-től d. u. 1-ig.
 » » mincha, maariv, neila $\frac{1}{2}$ 4-től 6-ig.
 délután 1-től $\frac{1}{2}$ 4-ig szünet.

A ferencz- és józsefvárosi templomban

az istentiszteleti órarend ugyanolyan, mint a zsinagógában.

A Wesselényi-utcza iskola templomában

az istentiszteleti órarend egyezik a dohány-utcza templomával.

* **A Somogyi-féle zenekonzervatoriumok.** *Somogyi Mór*, a kiváló zongoraművész, kinek konzervatoriumában eddig 518 növendék nyert kiképzést, a legkitünőbb vezetés mellett a zene minden ágában, az intézet iránt nyilvánult tömeges érdeklődés kapcsán szükségesnek tartotta egy második konzervatoriumának megnyitását is. Az új konzervatorium a főváros legelőkelőbb helyén, a Kossuth Lajos-utca és a Károly-körút sarkán van s már most szeptemberben megkezdte működését. A gyorsan népszerűvé vált intézetben, melynek növendékei a számtalan vizsgálati hangversenyeken úgy a közönség, mint a sajtó legnagyobb elismerését is kiérdemelték, a tanítási szaktárgyakat szaporították a festészettel, melynek tanszékét *Mannheimer Gusztáv*, a jeles festőművész tölti be; az opera és operett osztály drámai előadásokra való oktatását pedig hírneves művésznőnk *Jászai Mari* végzi, továbbá a zenetörténelem és a zeneesztetika tantárgyait *Sztojanovits Jenő* és az irodalmat és általános aesthetikát *Dr. László Béla* fogja előadni. A tanári kar, mely hazánk zenei vilá-

gának legkiválóbb elemeit foglalja magában, szaporodott ez idén *Bokor József*-fel, a népszínház jeles karmesterével is, a ki az operett osztály vezetője lesz. Beiratkozni lehet augusztus 26-ikától kezdve naponta az intézet helyiségeiben: *Erzsébet-körút 44 és Károly-körút 2* és pedig a következő tantárgyakra: zongora, ének (opera és operett osztály), hegedű, gordonka, czimbalom; az összes vonós és fuvó hangszerek; továbbá festészet, zeneirodalom, esztetika, franczia nyelv, zeneelméleti tantárgyak; drámai előadás, szavalás. A nagy sikereket elért intézetet, mely a legalsóbb foktól a legmagasabb zenei kiképzésig végzi kitünően az oktatást, ajánljuk a közönség figyelmébe.

* **Királyi kitüntetés.** A fővárosban és az egész országban jól ismert *Blum és társa* sütő-utczai egyenruházati czég a napokban teljesen megérdemelt kitüntetésben részesült. Sándor szerb király udvari szállítójává nevezte ki a czéget, a mely teljes megelégedésre felelt meg a szerb udvar nála tett megrendeléseinek. A czégnek ez a legújabb kitüntetése csak egyik fényes láncszem eddig aratott sikereinek sorozatában. A minden tekintetben kiváló és izléssel dolgozó czég legutóbb is. általános elismerést aratott a *Londonba* és *New-Yorkba* szállított magyar diszruháival. A hadsereg tisztjeinek legnagyobb része is előnyösen ismeri a Blum és társa czéget, a mely mindig elsőrangú készítményeket szállít. A szerb udvari szállítói czímmel kitüntetett czég egyébként már hosszabb idő óta udvari szállítója *József* főherczegnek, a ki a czéget legfelsőbb megelégedésének már számtalan jelével halmozta el.

* **Családi és nemesi czimerek, régi festmények** javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos*, arczképfestő műintézete, Budapest, VIII., Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

Szt. LUKÁCS-fürdő téli- és nyári- gyógyhely.	Nagy kénes iszapfürdő, iszapborogatás, douche-massage, kő- és kádfürdő, rheuma, köszvény, neuralgiák, ischias stb. ellen.
	Gőzfürdők, uszodák. Olcso és szép lakások. Prospektust küld ingyen az igazgatóság, Budapesten.

Egyéves önkéntesek
legelegánsabban, legiglésebben és olcsón
felszereltetnek

Weiner és Grünbaum
csász. és kir. udvari szabóknál,
portugál királyi udvari szabók. — II. Vilmos
német császár udvari szállítói. — József Fő-
herczeg udvari szállítói. — József Ágost Főher-
czeg kamarai szállítói.

Budapest, IV., Váci-utca 27.

Sorozókötelesek
ingyen és bérmentve kapnak oly ár-
jegyzéket, mely az egyéves önkéntesi év
elnyerésére vonatkozó magyar és német
szövegű védtörvény cikkeket, utasításokat
és folyamodvány mintákat tartalmazza.

Mindennemű felvilágosítás
a legnagyobb készséggel adatik.

A szabadkai izr. hitközség előljáróságától.

P á l y á z a t.

A szabadkai izr. hitközségnél 1000 fét fizetése javadalmazott hittanári állásra pályázatot hirdet.

Ezen állásra oly magyar állampolgárok pályázhatnak, kik az orsz. rabbiképző intézettől nyert rabbiképesítési oklevéllel bírnak s kiktől megkivántatik, hogy:

a) a gymnasiumban és a polgári fiúiskolában a hitoktatást végezzék, nemkülönb a felekezeti iskolákban a fölügyeletet gyakorolja:

b) az imaházban a mai igényeknek megfelelő magyar és német szónoklatokat képesek legyenek tartani, nemkülönb a jelenlegi főrabbit akadályoztatása esetén minden tekintetben helyettesíteni képesek legyenek.

Felhivatnak mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az életkoruk, családi állapotuk föltüntetésével a kellő okmányokkal fölszerelt folyamodványokat az alulirt előjáró-ághoz legkésőbb *f. évi szeptember hó 15-ig* annál bizonyosabban terjeszszék be, mivel később beérkezett folyamodványok figyelmen kívül fognak hagyatni.

Ezen állás *f. évi október hó 1-én* elfoglalandó.

Utiköltségre csak a megválasztandó hittanár tart hat igényt.

Szabadkán, 1898. évi augusztus hó 24-én.

Frankl Antal,
jegyző.

Geiger A. Mór,
h. hitk. elnök.

Hirdetmény.

A közelgő zsidó főünnep alkalmából a pesti izr. hitközség előljárósága által közhírre tétetik, hogy a hitközség tulajdonában lévő dohány-utczai templomi és rombach-utcza zsinagógái imaszékek bérbeadása *1898. évi szeptember 8-án (csütörtök)* kezdődött s naponként *d. e. 9—12 és d. u. 3—5-ig* fog folytatatni.

Bérbeadási helyiségek:

dohány-utczai templomi imaszékekre nézve:
hitközségi iroda, VII., sip-utcza 12, I. em., 12. ajtó.

rombach-utcza zsinagógái imaszékekre nézve:

VII., rombach-utcza 7. szám (zsinagóga).

A múlt évi imaszékbérlők a megfelelő imaszékekre vonatkozólag a kibérlési idő első három napján, azaz *1898. szeptember 8., 9. és 11-én (csütörtök, péntek és vasárnap)* elsőbbséggel bírnak; ez időn túl azonban ily iránybani fölszólamlások nem fognak tekintetbe vétetni.

Megjegyeztetik egyszersmind, hogy a bérleti árak szilárdan megszabvák és árendedésnek nincs helye.

Budapesten, 1898. szeptember hó.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

A pesti izraelita hitközség előljáróságától.

Hirdetmény.

A *Dohány-utcza templomi és Rombach-utcza zsinagógái* imaszék-tulajdonosoknak a bérbeadást, a bérlőknek a bérbevételre nem hivatott közbenjárók beavatkozása nélkül kívánván lehetővé tenni, az ez idei főünnep előtt úgy intézkedtünk, hogy a bérbeadandó tulajdonúlések is lehetőleg bizottságunk által adassanak bérbe.

Felkérjük ennél fogva mindazon *Dohány-utcza templomi, valamint Rombach-utcza zsinagógái* imaszék-birtokosokat, kik imaszékeiket bérbeadni kívánják, hogy ebbeli szándékukat az imahelyek megjelölése mellett, szóval vagy írásban, a pesti izr. hitközség központi hivatalában (*VII., Sip-utcza 12, I. em. 11*), legkésőbb *1898. szeptember 8-ig* bejelenteni sziveskedjenek.

Mindazokat pedig, kik *Dohány-utcza templomi imaszékeket* kívánnak bérelni, felkérjük, hogy a bérlet végett *1898. szeptember 8-ikától* kezdődőleg délelőtt *9—12-ig* és délután *3—5-ig* a *VII. ker. Sip-utcza 12, I. em. 12. sz. a.* ülésező bizottságunkhoz, míg a *zsinagógái imaszék-bérlet* végett ugyanazon időben a *Rombach-utcza 7. sz. a.* ülésező bizottsághoz fordulni sziveskedjenek.

Budapesten, 1898. szeptember hó.

A pesti izr. hitközség előljárósága ga.

Hirdetmény.

Van szerencsénk a t. cz. hitközségi tagok tudomására hozni, hogy fiúiskolánk nagy imatermében (*VII., Wesselényi-utcza 34. szám*) az idei főünnep alatt is fog istentisztelet tartatni, kar- és orgonakisérettel.

Azonkívül a *VII., sip-utcza 12. sz. a.* lévő leányiskolánk két földszinti terme imahelyiséggé alakítottatott át.

Az imahelyek bérbeadása ezen imahelyiségekre nézve *1898. szeptember 8-tól* *1898. szeptember 16-ig*, *d. e. 9—12 és d. u. 3—5 óráig* fog történni a fiúiskolában *VII., Wesselényi-utcza 34. szám* alatt, a leányiskolában *VII., sip-utcza 12. szám* alatt.

Budapesten, 1898. szeptember hó.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

HIRDETÉSEK.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a cég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

A közeledő nagyünnepek
ראש השנה ויום כיפור
alkalmából alulírt ezeg ajánlja

ima- és ájtatos könyveit,
machsor-okat (ünnepi imák)

magyar és német fordítással, egyszerű és a legdiszesebb kötésben.

Menyasszonyi imakönyvek bársony, plus-, elefántesont-imitáció-, valódi elefántesont- és a legfinomabb borjúbőr-kötésben.

Talisz tiszta gyapjuból gyári áron, selyem-talisz (egyedüli képviselősege a zürichi selyem-talisz-gyárnak a monarchia részére), arany- és ezüst-sujtások, uj és használt Thora-tekeresek raktára.

Készít mindennemű aranyhímzéseket templomberendezésre, ugymint: Thoraköpeny, paroches, chuppe (esketési baldachin) stb., a legegységesebbben és a legszolidabb kivitelben.

A legkiválóbb községek elismerő nyilatkozatai, ugymint: Debreczen, Temesvár, Abauj-Szántó, Mainz, Bács, Földvár stb. stb., betekintésre rendelkezésre állanak.

להג הסכות אתרוגים לילבים והדסים
Legnagyobb héber kiadóüzlet.

Schlesinger József

Budapest, VII, Király-utca 1. sz., a régi Löwy-féle helyiségben. Bécs, I, Seitenstettengasse 5. sz., a régi templom átellenében.

Az orth. izr. hitközség által fentartott kereskedelmi szaktanfojammal egybekapcsolt nyilvános

POLGÁRI FIISKOLA

Pozsonyban, Klarisza-utca 16. szám.

A tanulók beiratása kezdődik: augusztus hó 29-én, az oktatás: szeptember hó 5-én. — Előmutandó okmányok: születési-, iskolai- és oltásbizonyítvány. — Alapos előkészítés felsőbb keresk iskolák (akadémiák) valamint irodák és gyakorlat számára. — 14 oklev. szaktanár és tanító. —

Vallásos erkölcsi nevelés. Mindennapi hittani oktatás. Bővebb fölvilágosítással, megfelelő jó ellátásra nézve is, készségesen szolgál

Oesterreicher M., igazgató tanár

POZSONY, Hosszu-utca 25. sz.

ERDÉLYI

csász. és kir. udvari fényképész

BUDAPEST,

IV. ker., Ujvilág-utca 2. szám.

a Kossuth Lajos-utca sarkán.

Fiók-műterem:

V., Erzsébet-tér 18.

== Fényképfelvételek ==

izléses és művészies kivitelben.

Külön osztály:

külső, házonkívüli

fényképfelvételekre.

Most jelent meg!

„MIRJAM”

IRTA:

DR. KISS ARNOLD,

VESZPRÉMI FŐRABBI.

Imádságos Könyv

zsidó nők számára,

magyar nyelven.

ÁRA:

Vászonkötésben	2	1.1	50	kr.
Bőrkötés	3	»	50	»
Bőrkötés, igen diszes csattal	6	»	—	»
Csontutánzatu kötés	3	»	50	»
Elefántesont kötés, igen diszes	6	»	—	»

Kapható: Köves és Boros könyvkiadó-hivatalában Veszprémben és minden hazai könyvkereskedésben.

היימליך אדאלף

גרמנישנילאנער בודאפעשט קערעפעשער שטראסע

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sirkőrárt

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú kötelességet teljesíteniök kell.

Olcso, szép és pontos kivitelért kezéskedik a czág jó hirneve.

Sternberg és Társa BUDAPEST.

Király-utca 8. sz. alatt,

egy aranyhímzésű műtermet nyitott, melyben európa legjobb munkaerőit alkalmazta.

A magyar kereskedelmi muzeumban pompás munkáink láthatók.

Az 1885. országos kiállítás alkalmával az első díjjal: a nagy érmmel, és az 1896. évi kiállítás alkalmával a milleniumi kiállítási érmmel kiüntetve.

Dús raktár ima- és héber tankönyvekben.

SZERFÖLÖTT OLCSÓ ÁRAK

a melyre ezen alkalommal annál inkább képesek vagyunk, mivel az »M. E. Löwi és fia.-féle czégeknek imént fölhagyott üzletéből az árukészletet mi szereztük meg és így kaphatók

ראש השנה יום כפור

ünnepi imádságkönyvek magyar, német vagy héber német fordításban, egy vagy két kötetben 1 frttől 3 forintig — négy kötetben 1 frt 50 krtól 5 frtig. — kilencz diszkötésben 2 frt 50 krtól 10 frtig. — ספרי תורה מלימים valódi gyapjuból vagy selyemből 2 frttől 15 frtig — ספרי תורה תפליי — új vagy régi ספרים. Alkalmi szónoklatok. — Hittani és Imakönyvek, ujesztendei vagy menyasszonyi ajándéknak 5 frttől 10 forintig. — שופרות 3 frttől 8 forintig. — Ujévi köszöntő szép alakban. — Emléktáblák szer. elhunytaknak 10 évre 1 frttől 1 frt 50 krig. — לוח תרנט Min hagim német fordításban kaphatók. — Ismétlésúrsítók telemes árengedményben részesülnek.

Tisztelettel

STERNBERG és TÁRSA, Budapest, Király-utca 8.

Ötödik évfolyam.

Ötödik évfolyam.

SOMOGYI MÓR

tanár,

államilag képesített oklev. zenetanár, zongoraművész
igazgatása alatt álló magán

ZENE-CONSERVATORIUMAI

IV., Károly-körút 2, I. em. (Kossuth Lajos-utca sarok).

VII., Erzsébet-körút 44, I. em.

Ének.	Ének. Operette.	Zongora.
(Dalének, operette, opera, oratorium.) Tanár: Somogyi B. Car. würtzburgi opera vagy első drámai primadonnája.	Tanár: Bokor József a népszínház kar-nagya.	Somogyi Mór tanár, zongoraművész. Palios Pál és Beniczky Gyra Irén.
Hegedü.	Szaválás.	Festészet.
Tanár: Jaulusz Béla a m. kir. operaház tagja. Altmann Leó hegedü művész	drámai előadás, monologok betanítása. Tanár: Jászai Mari a nemzeti színház nagy tragikája.	Olaj- és vízfestés. Tanár: Mannheimer Gusztáv festőművész.

Czimbalom, zeneszerzés-tan, zene-esztétika, irodalom, történet, zenetörténelem, kerének, kamarazene és a többi vonós-, fuvó- és ütőhangszerekre való tanszakokkal, kitünő szaktekintélyek oktatása mellett.

Növendékek felvételnek: naponta 9-1 óráig és 3-6 óráig az intézetek helyiségeiben, IV., Károly-körút 2. sz. és VII., Erzsébet-körút 44. sz. — Beíratási díj 2 frt.

Tandij: zongorára, vonós- és fuvó-hangszerekre havi 5 frt a felsőbb osztályokban havi 7 frt, énekekre havi 12 frt.

„THE GRESHAM“ életbiztosító-társaság LONDONBAN.

Magyarországi fiók: Ausztriai fiók:
BUDAPEST, BÉCS,
V., Ferencz József-tér 5/6, Giselastrasse 1. sz. alatt,
a társaság házában. a társaság házában.

A társaság vagyona 1895. decz. 31-én kor. 147,562.080.—
Évi bevétel biztosítások és kamathól
1895. évi december 31-én 27.094.875.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szer-
ződés, valamint visszavásárlások
stb. után a társaság fennállása
óta (1848) 321,644.530.—
Az 1895. évben a társaság 8761 kötvényt állított ki 82,267.300.—
összeg értékekben.

Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit. továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a

magyar és osztrák fiókok.

GANZ és TÁRSA vasöntöde

és gépgyár részv.-társulat Budapesten.

KÉSZIT:

A) Gépeket és építési munkákat, teljes malomberendezéseket, vasúti kocsikat és vasúti felszereléseket, transmissiókat.

SPECIALITÁSAI:

B) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzóművek, hengerek és ágyugolyókhoz.

Hengerszékerek kéregöntelű hengerekkel mind a malmászathoz, mind pedig a parasztra őrléshez.

Facsiszóláshoz, papir- és cellulóza-gyártáshoz való

GÉPEK.

Vizkerekeket nagy sikerrel potló
TURBINÁK.

Villamos világítás nagy távolságra is a mótortól.

Zsilipek, csővezetékek, frictiós kapcsolások, rotatíós dynamóméterek, — ACZÉLÖNTVÉNYEK.

A Kossuth Lajos-utca 16. sz. alatti
városi irodánkban

mindig tartunk dús választékot világító testekből és lámpákból a legkülönbözőbb kivitelben, a hol saját rendező elektromos, gáz- és petroleum-motoraink és dynamogépeink is megtekinthetők.

Egyévi önkéntesek

legelegánssabban és legolcsóbban fölszereltetnek

TILLER MÓR és TÁRSA czégnél

BUDAPESTEN, Károly-laktanya,

osztrák császári és magyar királyi, görög királyi, szerb királyi, román királyi és perzsa császári udvari egyenruha szállítók, ő cs. és kir. Fensége József főherceg, ő kir. Fensége György görög trónörökös, ő kir. Fensége luxemburgi nagyherceg udvari egyenruha szállítói.

Sorozókötelesek

hivalkozással e lapra, ingyen és hérméntve kapnak oly árjegyzéket, mely az egy évi önkéntesi jog elnyerésére vonatkozó **vedtörvényozikkeit, utasításokat és folyamodvány-mintákat** tartalmazza.

!!! Olesó szolid kiszolgálás !!!

Könyv- és vallásszertartási cikkek kereskedő

GEYER OSIÁS

Budapestben, Király-utca 20. szám, ismert szolid czég ajánlja dús raktárát

ראש השנה ויום כפור

מחזור ünnepi imakönyvek. Füredi magyar fordításával, 9 díszvásznon kötésben 3—6 frtig, a négy első kötet 1.50—3 frtig. — **Stern-féle** német fordítással, 3—6 frtig, a négy első kötet 1.50—3 frtig.

Talesz i m a k ö p e n y e k, valódi gyapjú- vagy selyemből, 3—12 frtig. — Taleszre való arany- vagy ezüst bordura 50 kr.-tól 6 frtig.

סדרים imakönyvek, magyar és német foiditással, bársony-, plüss-, bőr- v. csontutánzat, díszkötésben 1—10 frtig.

תורה ספרים **tórák**, ujonnan készült 120—250 frtig. Tórákat. ódonon 60—100 frtig.

Rabbi és kántori sapkák, selyem- vagy bársonyból 3—6 frtig. — Pozsonyi forma, rabbi kis bársony sapkák 50—80 kr.-ig.

תפלין **Uj évi kürt**, kitűnő hanggal 3—6 frtig, csakis vallásos munkástól, készen 1.20—3 frtig.

Talesz zaeszkók, arany himzéssel 3—10 frtig. — Tórára való köpenyeg 10—60 frtig. — Szentládához való függőnyt készít a legszebb arany himzéssel, a legjutányosabb áron.

Emléktáblák, 50 évre kiszámítva 1 fritól 1.50-ig.

Korszaki magyar és német prédikációk és iskolakönyvek.

Postai megrendelések gyorsan eszközöltetnek.

Harminczöt esztendeje,

hogy **cedra** (eszróg) eladásával foglalkozom. Többször termelő helyére is elmentem. A cedra minőségének megismeréseért alig fáradozott valaki annyit és oly hosszú időn át Magyarországon, mint én. Örömmre szolgál tapasztalni, hogy működésemet ismerve, **Magyarország határain** tulról is a legorthodoxabb hitközségekből megkeresnek megrendelésekkel. Most, hogy ismét utnak indulok a cedra és palma לולב és אתרוג beszerzése végett, nem reklámcsinálás tekintetéből — mert erre már szükségem nincs — hanem azért tudatom elutazásomat, hogy számos vevőimet felkérjem, sziveskedjenek ideje korán szükségleteiket cedra- és pálmában velem tudatni, hogy az igényeiknek eleget tehessek.

Nyiregyháza, 1898. augusztus hóhan.

Hartstein Ignác.

Specialista sérvkötőkben

Cs. és kir. osztr.-magyar és belga kir. szabad. Kitünt. Brüssel 1893, arany érem és díszokmánynyal.

KELETI-FÉLE

S É R V K Ö T Ő

a legtökéletesebb ezen nemben, nemesszik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt. kétoldalu 12

Gyáramban készülnek ezenkívül: műlábak, műkezek, műleges fűzők, egyenestartók, járó és nyújtó gépek, gumi göröcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötszerész és orvos-szabész műszerész

BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV., Koronaherczeg-utca 17. sz. Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt borítékban.

AZ „ANKER”

élet- és járadék biztosító-társaság.

Igazgatóság: **BÉCS, I., Hoher Markt 11. szám** (Anker-Hof).

Magyarországi vezérképviselőség: **BUDAPEST, VI., Deák-tér 6. szám** (Anker-udvar).

a társaság saját házaiban.

Díjtartalékok (Biztosítási alapok)	54 millió 683,190 frt 52 kr.
Összes vagyon 1897. évi december hó 31-én	62 millió forint.

Eszközöl:

Előnyös biztosításokat halálesetre.
 Vegyes biztosításokat
 Tőkebiztosításokat határozott lejáratral (lakarekpenztári biztosítások) kiházasítási és aggkor-ellátási biztosításokat.

Nyeremény-osztalék gyanánt az 1897. évben kifizettotett az 1897. évi zárszámadás szerint: Haláleseti és vegyes biztosításoknál (A. osztalékterv) az évi díj 25%-a; B. osztalékterv szerint (emelkedő osztalék) biztosítottaknak az évi díj 9, illetőleg 12%-a. — **Üzenre engedélyezve: Porosz-, Bajor-, Szászországban és más német államokban, Olaszország-, Törökország-, Románia-, Szerbia- és Bulgáriában.**

Díjkönyvecskékkel és fölvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség (hová ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők), valamint a társaság ügynökei.

HERZ NÖVÉREK BUDAPEST.

Deák Ferencz-utca 17. szám, I-ső emelet 11.

Készítik ez idő szerint a legszebb és legolcsóbb
aranyhimzéseket,

különö-en templomi fölszerelésekben, úgy mint:
parócheszek, sulchan-terítők, Tóra-köpenyek, chupak stb.

és előállítják a lehető legtökéletesebbet.

Tízennyolcz évi működésük alatt szállítottak a budapesti
dohány- és rombach-utcai templomok, s csaknem az összes
imaházat fentartó egyletek részére.

Vidékre: Pécs, Debreczen, Temesvár, Baja. Érsekújvár,
Galgócz, Szegzárd, Nyitra, Pécsvárad, Miskolcz, Ó-Mora-
vicza, Nagy-Szombat, Kún-Szent-Miklós, Nagy-Becskerek,
Balassa-Gyarmatra stb. stb.

Számtalan elismerő levél.

Kitüntetve { Bécs ... 1890. } Kitüntetve.
Budapest 1896.

HAZAI GÉP

GAZDASÁGI ÉS IPAR-ESZKÖZ
GYÁRI RAKTÁR

FRIED J., Budapest, VIII., Külső kerepesi-út 3. sz.
Szemben a központi (keleti) pályaudvarral.

Legjutányosabb árakban és kedvező felételek mellett szállítják az összes gazdasági gépeket és eszközöket.

Legmesszebbmenő jóállást vállalva kifogástalan és legtökéletesebb árúért, meg nem felelés esetén a szállított gépek díjmentesen visszavétnének vagy becseréltetnek.

Részletes ajánlatok — nagyobb gépezetknél költségvetések szaksterü fölvilágosításokkal — kívánatra díjmentesen adatik.

Rövidített levélcím: Hazai gépraktár. Budapest.

In meinem Verlage erschienen:

Sänger, Dr. A., Zehn Predigten (II. Serie.)

Für Rosch-Haschonoh, Jom Kippur und Sukkoth 75 kr.

Porges, Dr. N., Drei Neujahrs-Predigten 30 kr.

Kohn, Dr. J., fünf Predigten für Rosch-Haschonoh . . . 60 kr.

Kohn, Dr. J., „ „ „ Jom Kippur 60 kr.

Kohn, Dr. J., „ „ „ Sukkoth 60 kr.

Katalog 4 (Predigten und Vorträge) gratis.

M. POPPELAUER's Buchhandlung, Berlin C., Neue Friedrichstrasse 59.

יום כפור és חג השנה ראש-השנה-főünnepekre Schwarz Ignác

BUDAPEST,

VI. ker., Király-utca 3. szám.

Gazdagon berendezett raktárát

ajánlja mindazoknak, kik a közeledő zsidó
főünnepekre

imakönyvet, imaköpenyt,
vagy a vallásszertartáshoz szükséges
bármely tárgyat vásárolni akarnak.

Az ilyen czikkek

gazdag választékban, a legszebb és a leg-
szolidabb kivitelben a legjutányosabb
áron kaphatók

Schwarz Ignác,

zsidó könyv- és szertartás-kereskedésben

BUDAPESTEN,

Király-utca 3-dik szám.

Prospectussal ingyen és bérmentve szolgálunk.

Sikkes egyenruhákat

tábornokoknak, tisztéknek,

önkénteseknek, csendőrségnek, rendőrségnek,

tűzoltóknak, pénzügyöröknek

és **anyakönyvvezetőknek** készítenek

BLUM ÉS TÁRSA

Ő cs. és kir. Fensége JÓZSEF főherceg udvari szállító
és szerb király udvari szállító.

Budapest, IV., Sütő-utca 2. szám (Szervita-tér sarkán).

Árjegyzékek készséggel küldetnek.

!Pontos ezimre ügyelni tessenek!

VII. Zsoltár.

*Én uram, Istenem,
Csak Tebeléd vetem
Minden reménységem.
Oltalmaz meg engem
Üldözőim ellen,
Légy mentő vezérem.*

*Ugy fizess meg engem,
Amily igaz lelkem
És a mily büntelen!
Óh szünjék meg végre
Hitetlenek vétke,
Én uram, Istenem!*

*Hogy el ne ragadja,
Mint oroszán karma,
A bűn életemet
S ne legyen, ki védjen,
Ha sok ellenségem
Marczangol engemet.*

*Az igaz szívének
Erejét segéld meg,
Óh, hadd dicsőítsen
Téged holtig érte,
Szívekbe, vesékbe
Látó igaz Isten!*

*Én uram, Istenem,
Ha ugyan vétkezem
És a lelkem álnok,
Ha bántom a jókat
S ellenem valókat
Ok nélkül ha bántok!*

*Csak Tehozzád esdek,
Igaz embereknek
Megszabadítója!
Az Úr bár naponta
Lobban is haragra,
A jót védi, óvja.*

*Am üldözzön engem
Ezer baj szünetlen
S tapodjon a porba,
Oltsa ki életemet
És dicsőségemet
Tönkre hadd tiporja!*

*Fegyvert élesíthet
És ajashat ívet
A konok hitetlen,
Kardja bár halálos,
Nyíla bár halált hoz,
Jó ügyet te nem ver.*

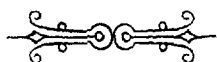
*De Te véded engem
Elleneim ellen
Dicső fön ségedben,
Szent ítéletedért,
Mit parancsod kimért,
Fölserkensch mellett.*

*Álnokság, gyűlölség
Bárhogy is betöltsek,
Mire sem megy vele.
Bármi mély vermet ás,
Nem esik abba más,
Maga esik bele.*

*Hogy népek serege
Trónod körülvegye
S neked hálát zengjen!
Ahogy mind e népet,
Uram, megítéled,
Ugy ítélj meg engem!*

*Gonosz cselvetése
Száll maga fejére,
Visszasújt az álka . . .
Én igaz Istenem,
Imádlak szüntelen
Magasztalva, áldva!*

Telekes Béla.

Irányelvek a biblia és zsidó történet tanításánál.

Fölolvasta a székesfehérvári aug. 23-ikán lefolyt második rabbi-gyűlésen: **dr. Steiner Jakab**, székesfehérvári főrabbi.

(Folytatás és vége.)

A talmud befejezésétől az utolsó gáonig terjedő időben a hagyomány tanulmányai nagyobb haladást nem mutatnak föl, hanem föllendül a bibliai tudomány s vele együtt az ujhéber költészet első nyomai mutatkoznak. Az iszlám tárgyalásánál ismét rá fogunk mutatni a zsidó vallás hódító erejére és világtörténeti missziójára. A karizmusból pedig azt a tanulságot fogjuk levonni, hogy egy tisztán bibliai zsidóság a gyakorlatban, eltekintve a hagyomány szentségétől, meg nem valósítható.

A negyedik korszak, mely öt évszázadot foglal magában, egy a spanyol zsidók kiűzéséig terjedő, ép oly gazdag, mint érdekes részt tárgyal és úgy a tanító mint a tanuló előtt legkedvesebb szakát képezi a zsidó történetnek. Itt is a főszólyt a vallási tanulmányok és gondolkodás alakulásaira fogjuk fektetni, csakugy, mint az előző koroknál. Emlékeztetni fogunk az alexandriai korra, a melyben a zsidóság egy részénél először érintkezett a zsidó és görög gondolkodás, a minek azonban a zsidó vallás-tudományra hatása nem volt, míg ellenben a spanyol-arab időben a két egymástól annyira távol fekvő irány egymással tartósan egyesül és Majmuni révén az egész zsidóságra befolyással volt. Mellőzhetetlennek mutatkozik itt a főbb vallásbölcseleti munkáknak rövid tartalmát nyújtani a tanulóknak. Ez alkalomnál ki fogjuk emelni, hogy a legszigorubb vallásosság összefér a világi tudományokkal való foglalkozással, a mint azt Száádjánál, Jehuda Halévinél és Májmuninál látjuk, a mi felett azonban a vélemények mindig elágazók voltak a zsidóságában.

A tudomány ellenzői rendszeren azokra szoktak hivatkozni, a kiket a tudományok kétkedökké és lanyhákka tettek. Ennek kapcsán óvni fogjuk a tanulókat attól, hogy vallási kérdésekben könnyelműen ne ítéljenek és inkább az imént említett nagyjainkról vegyenek példát.

Ezeket szem előtt tartva, bővebben fogunk szólni a Májmuni halála után kitört harcokról a tudomány pártolói és ellenzői közt és folytatásáról Selomo b. Adret idejében.

Az ezen századokba eső zsidó üldözéseket nem a népeknek fogjuk betudni, hanem az egyháznak, mely a szellemeket fogva tartotta, föl fogjuk használni, hogy az ifjúságot csodálatra indítsuk az ősök hiúbüisége iránt és azok iránt, kik életüket és vagyonukat vallásukért föláldozták.

Hogy pedig a tanulót meggyőzzük arról, hogy ezen sötét századokban is, az uralkodó barbarizmus közt mily tisztán őrizte meg a zsidóság vallásának tanait, a kiválóbb e korbéli erkölcsstani művek irányát és tartalmát fogjuk ismertetni, fölhasználva Zunz (Ges. Schr. I) összállitását vagy Güdemun Quellen-Schriften zur Geschichte des Unterrichts und die Erziehung bei den deutschen Juden.

Az eddigi mederben a zsidó történet csak a mult század végéig folyik, a midőn a zsidók legelőször Franciaországban polgárjogot nyernek és innentől fogva számukra egész Európában derengni kezd. E három századnak is megvan sajátos jellege, a mennyiben egyrészt a talmudi tanulmányokban a lengyel iskola, vagyis a pilpul, melynek alapját a babyloni talmudban találjuk,

hosszu szünet után, ismét uralkodóvá vált és háttérbe szorítva a zsidóság tudományos földolgozását, még a héber nyelvtant is; másrészt pedig a tekintélyt nem ismerő kritika merész képviselőkre talál keblünkben különösen spanyol származású és olasz zsidók közt és ez szükségessé tesz védelmi iratokat, különösen a hagyomány részére, a milyenek főképen Immanuel Abuab pomológiája és Nieto Dávid Matté Dán-ja. E korszakot tanítva, helyet fogunk adni Spinozának, mint az ujkori bölcsélet Des Cartes után nagy megalapítójának, de hozzá fogjuk tenni, hogy ezen halhatatlan filozófusnak a zsidóság világművelése iránt kevés érzelme volt, ami onnan magyarázandó, hogy a történelmi fejlődés tana még a 17. században általában ismeretben volt és az maradt még a következő században is.

A legujabb időt, mint szokásban van, Mendelssohn-tól fogjuk számítani és itt meg fogjuk különböztetni az átmeneti időt, a melyben tisztán aesztetikai reformok kerülnek szóba és idéznek elő nagyobb belső mozgalmakat a zsidó tudomány keletkezése korától, mely Zunz nevéhez fűződik. A zsidó tudományt definálva és különböző ágait kifejtve, egyik nagy eredményként fogjuk hangoztatni, hogy biztos alapot nyertünk vallásunk továbbfejlesztésére, vagyis, hogy vallási kérdéseket csak a történet figyelembevételével lehet eldönteni, nem pedig csupán az izlés és kényelem szerint. Nem szorul különös megokolásra, hogy az ifjúságot a századunkbeli zsidó mozgalmakkal megismertessük és belőle a tanulást levonjuk.

*

Röviden összefoglalom az eddig elmondottakat a következőkben. A zsidó történet céljául ne csak azt tekintjük, hogy az ifjúságot önértetessé tegyük és őket tiszteletre indítsuk multunk iránt, hanem, hogy megnyerjük a vallásosságnak és kiirtsuk belőle azokat a ferde nézeteket, amelyek, sajnos, még mindig nagyon el vannak terjedve. Ez a cél lebegjen előttünk, ha bármily korszakát tanítjuk történetünknek: ne szónokoljunk, de ne is hiányozzék a melegség előadásunkból és ne felejtsük el, hogy vallást tanítunk és nem pusztán zsidó tudományt. Ezzel befejezem előadásomat és kérem a m. t. kartásakat, állapodjunk meg ama elvek felett, a melyek szerint a zsidó történetet a siker reményével tanítjuk és legyünk rajta, hogy minél előbb a mindnyájunk várakozását kielégítő tankönyveknek birtokába jussunk.

K ö b o r l á s.

Valami megfoghatlan érzés járt át, midőn a zürichi pályaudvaron kiszállva, ott állottam a nyüzsgő ismeretlen tömeg között. Csak egy szót, csak egy magyar szót szerettem volna hallani; de hát ezt Zürichben hiába szeretné az ember. Sőt még amit németül hall, azt se érti. Valami rettenetes zagyvalék az, a mit a svájcziai beszélnek, de az a jó meg van benne, hogy a mint a pályaudvarról kiléptem, mindjárt két ismerőssel találkoztam. Ez egyik a »Kichli« volt, a másik a »Kindli«. A svájcz nyelv sajátosságai közé tartozik ugyanis, hogy a kicsinyítő rag gyanánt a »li« szótagot használja. Így lesz ezután a »Kuchen«-ből »kichli«. Hát az Isten ne vegye tőlem zokon, hanem a svájcz »Kichli« egyék csak meg

maguk a svájcziai. Nem egyéb az, mint közönséges tejes kalács, de az is olyan fura módon elkészítve, hogy bizony megjegyeztem magamban: Hej, ha odahaza ilyen kichliket tudnának csak csinálni, akkor a világ csak fele annyit érni.

A kindli nem sütemény, ámbátor, hogy süteményes bolton láttam. Egy csemege-kereskedés fölé volt írva: »Zum guten Kindli«. Mivel hogy sütemények a kirakatban is voltak, egy csöpp hia volt, hogy bé nem mentem »Kindliket« vásárolni, hogy megtudjam, tudnak-e olyant sütni a zürichiek, mint a milyennel mifelénk kényeztetik el az embert. Persze kiderült, hogy a kindli nem kindli, hanem kis gyerek, és az a bolt is a jó gyerekekhez és nem a jó kindlihez van czimezve. Különbben is Zürichben nagyon kevés speciálisan zsidó-dolog található. Az mindenestre feltűnt, hogy sehol sem láttam vendéglőt, mely azt hirdette volna, hogy konyhája rituális, bár a Svájczot bebarangoló idegenek között a zsidók tulnyomó számban vannak.

A zsidó templomot is szinte úgy kellett felfedeznem. Házak közé beépítve a Löwenstrassén fekszik és még az Officielles Verkehrsbureau, mely Zürich idegen forgalmának emelkedésére alakult, az általa kiadott — és ingyen osztogatott ismertetésben sem említi fel. — A zsinagógában épen péntek esti istentiszteletet tartottak. Megolvastam a hívők számát: 31-en voltunk mind öszevissza.

Az istentisztelet rendje olyan, mint nálunk, csak a Lecho-dódi eléneklése után lépett a pap az emelvény elé és német nyelven benedekziót mondott a szombatra. Istentisztelet után a gyászolók elmondták a Kadis-imát a mi szokásainktól eltérő módon, amennyiben taliszzsal leterítve, valamennyien oda léptek a frigszekrény elé. És még valami feltűnt az istentisztelet alatt: az a mély csend, az igazi ájtatosságra gerjesztő béke és nyugodtság, melyet még a dohány-utczai templomban is sokszor kell nélkülöznünk. Egy hangos szó nem hallatszott a kántor és a pap szavain kívül az egész istentisztelet alatt, még a Kadis-imát is a kántor mondta és a gyászolók csak csendes áhitatosságban mondták utána. Istentisztelet után megkérdeztem a lelkészt, hogy mikép van az, hogy csak ilyen kevesen voltak templomban.

— Kevesen, — kérdi a pap — hisz mintegy 30—40-en lehetünk?

— Igen, — mondám — de ebből 10-en gyászolók voltak, a kiket nem az ájtatosság, mint inkább a kegyelet hozott a templomba és így tulajdonképeni ájtatosságból csak vagy 20-an voltak.

— Zürichnek 150.000 lakosa között alig van 250 zsidó család; nagy része ezeknek nyáron nincs Zürichben. Azonkívül a hívők szétforgácsolódnak. Van chassideus, spanyol stb. ritust tartó egy pár család, kik maguk között tartanak minjant és istentiszteletet.

A templom maga különben elég csinos, kupolás épület. Van orgonája is, de a péntek esti Lecho-dódit fiszharmóniummal kísérték. A szombati muszaf istentiszteletéről megkértem (bár 10 órakor ott voltam a templomban), mivel ott a muszafot a reggeli imával együtt végzik, ez pedig már $\frac{1}{9}$ -kor elkezdődik.

Az esti imát a *baseli* zsidótemplomban akartam végighallgatni, de Baselben, úgy látszik, nem szoktak szombat este templomba menni. Csak kívülről láthattam a baseli két csonka tornyu templomot, mert még a templomszolgát sem sikerült megtalálnom, hogy legalább kinyitotta volna a zsinagógát. Egyébiránt úgy mondták, a templom nagy, tágas és két karzat van, orgonával. Külseje keleties formát mutat, nagy kupolával közepén és négy

kisebbel a sarkán. A templom különben egy kert közepén van és az épület hátulján tágas perronszerű csarnok szolgál arra, hogy az ajtatosságban kifáradt hívők a templomon kívül pihenhessenek.

Baselben akadtam olyan vendéglősre is, mely rituális jellegét a **נשר** szóval feltüntette czégtábláján. Mennyire rituális lehetett ez a vendéglő, arra talán az szolgálhat legjobb bizonyítékul, hogy a **נשר** szó alá két *nyul* volt rajzolva, melyek vigan poharaztak.

Sionista atyánkfiai, nem tudom miért éppen Baselt választották ki gyűlésük színhelyéül. Azok a zsidók, a kikkel én beszéltem, legkevésbé sem voltak hajlandók a szabad Svájcot otthagyni.

»Eine kleine Spielerei für grosse Kinder«, így jellemezte előttem egy tekintélyes baseli uri ember az egész mozgalmat, melynek különben nyomait a gyűlés előtt, csak annyiban láttam, hogy a pályaudvarral szemben egy hirdető-oszlopra plakát volt kiragasztva a következő rövid tartalommal:

ZIONISTEN KONGRESS

Freiestrasse 58.

Érdekes, hogy a baseli városházán levő freskófestmények majdnem mind ó-testamentumbeli jeleneteket ábrázolnak. A bejárat jobb oldalát teljesen betölti egy óriási méretű kép, mely alatt a krónikák XIX. fejezetének 6. és 7. verse van németül czitálva. A képen magán azonban látható egy zsidó alak, ki a tóra-tekereset kinyitva tartja és a tóra héber betűi igen jól kivehetők.

A főlépcső előtt egy kisebb képen Mózes mint koronás alak, kezében a törvény tábláival ábrázolva. Mellette egy alabárdos svájci alak, a képen pedig »Exodus XX.« jegyzet mellett egy fehér mezőt a következő *zsidó betűs* felírás tölti be: »Semá jiszróél; onóchi Adonáj előhecha ascher hóczósziha méercz Mimiczrajim; mibesz avódim...« A többi el van mosódva. Van azonfelül még egy óriási kép, mely Josefus Flavius »Jüdische Alterthümer« XIII. fejezetének 9. fejezetét czitálja, mely szerint Heródest, ki Hircania királya volt, nem merik a birák elítélni. Egy Sameos nevű bíró pedig megjósolja, hogy ugyanez a Heródes, kit most a birák elítélni nem mernek, fog később a birákon törvényt ülni.

Jóleső érzéssel hagytam oda a baseli városházát, melyben a zsidó nép szereplésének ilyen kiváló teret juttattak és csak akkor jutott eszembe sok mindenféle, mikor egy iroda ajtaja fölött »Berel Hypolit Dreyfuss« nevet olvastam. A czégtönök, mint mondta, rokona a szerencsétlen Dreyfuss kapitánynak és fenyegető mozdulatokat tett az éppen irodájával szemben levő francia konzulátusra: Az igazság nem soká késheketik már.

Ez a nézet egyébként a párisi mérvadó körök nézete is.

Legelső utam Párisban ugyanis Zadok Kahanhoz, Francziország és Algir grand-rabbijához vezetett, hogy meginterwievöljam, mi a véleménye a jelenlegi politikai helyzetről és minő befolyása volt a Dreyfuss-Zola ügynek a francia zsidóság viszonyaira. Magával Zadok Kahannal, a Rue St Georg 17. szám alatt levő lakásán nem beszélhettem ugyan, mert fürdőn volt, azonban titkára fogadott, ki a következőképen nyilatkozott:

— Ez az egész hajsza nem egyéb, mint csinált virág. Messziról, úgy látszik, mintha virulna, életképes lenne; de ha közelebbről nézzük, látjuk, hogy silány papirosból van az egész mesterségesen gyártva. Ez egyébként szintén egyik hátránya ránk nézve, mert ha valami

közönséges gaz lenne, akkor egy-két napi-heti virulás után elhervadna, elszáradna, a nélkül hogy nyomot hagyna maga után. Ezt a csinált virágot azonban mindaddig, míg valami erős kéz össze nem tör, tűrnünk kell. És az az idő, mikor az az erős kéz meg fog jelenni, már nem lehet messze.

— A francia zsidók helyzete nem rosszabbodott a Dreyfuss-ügy folytán?

— Nem. Ha van is antiszemitizmus, ez csak olyan futó zápor, mely mihamar eltűnik. Az antiszemita újságok lármázása alig tud már valami befolyást gyakorolni a francia népre. A józanabb elemek belátják, hogy zsidó polgártársaik igen hasznos tagjai a társadalomnak és a köztársaság érdekei ellen cselekszik az, ki a zsidók ellen fordul.

— Az utcán, nyilvános helyeken, nem fordulnak-e a zsidók ellen, mint, teszem fel, Bécsben?

— Korántsem. A párisi sokkal könnyűvérbűbb, semmint hogy ilyesmire képes legyen. Az üzletemberek, kereskedők és iparosok pedig tudják, hogyha a zsidók ellen fordulnának, csak a saját kárukat látnák, ezek tehát üzleti érdekből nem törődnek az antiszemitizmussal.

— Tehát Párisban a zsidógyűlölet nem jut kifejezésre? A lapok közlései után ez alig valószínű.

— Hogy ne lenne antiszemitizmus, azt nem lehet állítani. Van. Mint mindenütt a világon, úgy Párisban is akadnak tudatlanok, kiket lelketlen izgatók a zsidók elleni gyűlöletre tanítanak. És a Dreyfuss-ügy éppen alkalmas volt arra, hogy az antiszemita eszközt kovácsoljanak belőle czéljaik számára. Egy francia, a ki hazaáruló! És ez a hazaáruló francia zsidó vallású! De már nem lehet messze az idő, midőn ki fog derülni, hogy minő lelketlen módon tettek egy embert tönkre, kell hogy kiderüljön, hogy az a zsidó katonatiszt nem volt áruló és ha ez kiderül, uram, és ki fog derülni, akkor Franciaország újból az lesz, a mi volt mindig, a szabadság hazája, az egyenlőség otthona, a testvériség hajléka!...

Ez a beszélgetés augusztus 25-én folyt le közöttünk. Akkor még nem tudta egyikünk se, hogy Henry alezredes Dreyfuss nevére okiratot hamisított és hogy borotvával elvágja a nyakát; hogy Walsin Eszterházy megszökött, hogy a revisio már csak rövid idő kérdése... **Hazai Hugó.**

Fohászokodás.

*Ha Te mutatod, én Úram, az utat,
Az ember bátran rajta megindulhat.*

*Indulok azért én is bizalommal, —
Velem a Jóság és a Hatalom van.*

*Hol az idő, mikor mélyen sujtottál?
Mély örvényedbe mikor taszítottál?*

*Voltam halott és voltam félholt árnyék?
De könyörültél rajtam valahára?*

*Halóban voltam s élek, mert akartad,
Hálát ezért Tenéked hogy mondhassak?*

*Föltámasztottál engem, félhalottat,
Az élet utját ismét meynyitottad, —*

*Indulok azért bátran, bizalommal,
Velem a Jóság és a Hatalom van.*

*Ki megmentél és újra mutatsz utat:
Maradj is hát velem, hogy ne botoljak.*

Varga Károly.

ESZTERKA.

Szomorujáték négy fölvonásban.

— Irta: Philippon Lajos. —

— Fordította: Haber Samu. —

(Nyolczadik folytatás.) *

Az első.

Azért mi tétovátlan indulánk,
Midőn követjeiddel elhíval,
Bár útja némelyönknek nyolcz napos.

Ben József:

Bejártam a világot én, Spanyolhon
Elsíratott határitól Czionnak
Letúnt pompában uszó ormáig —
Tanúk a messziről jött hitfelek.

(A legutóbb érkezett zsidókra mutat.)

De nem hiú kedv vilt a vándorutra,
Nagyobb dolog, mi erre késztetett:
Jesúrun szétvetődött tagjait
Ujabb kötéssel összefűzni kell,
Hogy egyesülve önmagunkba' leljünk
Ótalmat, a világ mit elvont tőlünk,
S mivel ő, szent hazánkba s őseink
Honába menni nem szabad, amíg
Az ég le nem bocsátja hirnökét,
Mint írva van: azért, hogy el ne vesszünk,
Daczolva egy világgal, itt frigyét kötünk.
S hol ellenink haragja lángra gyúl majd,
Hol üldözés suhintja pallosát,
Legott teremjen ott jó tegyverével
A harcra kész ifjú sereg a megszorult
Hitsorson segíteni kívánva:
Boszút lihegve földből keljenek
S eltűnjenek, ha dolguk végezék.
Igy Izrael fájától megriad
Ezsau dühödt vérszomjózó hada.
A gyermekink pedig békén lehetnek,
Amíg az úr a szent hegyen
Nem hívja őket újra: jöjjetek!

(Szünet.)

Az első.

Minő dicső mű! Isten uja ez!

Ben József:

Az ég borúl reánk sötét lepellel,
Sötét éj Izraelnek sorsa is —
De csillagok örök világa ég
Miként e csillagok, az istenes
Kiválasztott jesúruni fajok
Se múljanak időknél végeig.
Az éjhomály, oh, foszladozni fog,
Az ég világa majd kigyúl hamar
S nem húny ki Izrael sugárvető
Ős csillaga soha. De míg a nap
Hasad, fejtelten szolgamód magunk
Veszéjtsük el magunk? És Izrael
Testét a sok ütés szilánkra törje?
Amint eső szünetlen cseppjei
Lehullva köre, ott utat szereznek,
Aként frigyünk sem állhat ellene
Mi egyre hull reá, a sok csapásnak.
S ha hív az Úr, nem lesz ki megjelen, —
Fül, hitfelek, örök aczélja ép még,
A láng lobog erős tűzszlopokban,
S frigyünk, mi biztosítja lételünk.

* Lásd az »Egyenlőség« 32. számát.

Többen.

Állunk elé. Hívásodat követjük.

A harmadik.

S ha árulónk akad a többi népnél?

Ben József:

Oh, Izraelnek árulója nincs:
S ha van, hamar szokott elesni.

Mások.

Veled megyünk. Kezet adunk neked!

(Vihar támad.)

Ben József:

E csöndes, rémes éjszakán, ihol
Az égfödél alatt egy istenünkre,
Egyiptomból ki elhozá apáink,
A frigyhez itt veszem ki eskütök,
Mint tettem azt Itáliában és
A Szajna mellett. Nos esküdtök-é
Az ősapák egyetlen istenére?

Mind.

Az ősapák egyetlen istenére esküszünk!

(Az erdőn erős szél nyargal át. A szín elsötétül.)

Ben József:

S amit fogadtok éjsötétiben,
Betartjátok ti nappalon?

Mind.

Megesküszünk!

(A menny dörög.)

Ben József:

S ha újra kél vihar fejünk felett,
Amely megannyiunkra szór csapást,
Egyért s megannyiért helyt álltok-é?
S mindért az egy magát od'adja-é?

Mind.

Az ősapák egyetlen istenére esküszünk!

(Égzengés, villám s nemsokára utána elül a vihar.)

Ben József:

Mivel ilyen szilárd hűségetek,
Mert Izrael javát megváltani
Vér s élet árán, nem riadtok el:
Kimondom én, mi baj szakad reátok.
Ti mind törékeny átlón jártok itt,
Idő előtt mely összeroppanand,
Egész polyák területen fölöttébb
Nagy összeesküvést csinálnak ellenink:
Nemes urak s a szolga pap-sereg,
A szerzetes s kenyéradója mind
A nép dühét tüzelni összebujt,
Hogy egy napon kiirtson bennetek.
A jelszavuk Himmelpöre adá,
S a gyilkolás szent-Úrs napon soros.

Néhányan.

Egyetlen Istenünk!

Mind.

Segits! Segits!

Ben József:

Az összesküvők tanácsa rémület:
Tilos pihenni, míg zsidó akad
Polyák területen, kegyelmet agg
S a meg se szült gyerek se nyerhet.
A honhatárt is el kell állniok,
Hogy másfelé ne szökjetez e földről —

(Folytatása következik.)

